

DAGSORDEN PKT. 8 DEL 4

Uttalelser og bevilgninger

Innkomne forslag og innstillinger

DAGSORDEN PKT. 8 DEL 4

Uttalelser og bevilgninger

Innkomne forslag og innstillinger

Innhold

Innkomne forslag til uttalelser	4
Innkomne forslag til bevilgninger	21
Sekretariatets innstillinger	23
Tariffpolitisk uttalelse	
Pensjonspolitisk uttalelse	
Næringspolitisk uttalelse	
Uttalelse om samferdsel	
Maritim aktivitet – uten sosial dumping	
En sterk offentlig sektor i hele landet	
Internasjonal uttalelse	
Uttalelse om Palestina	
Kongressbevilgninger 2017 - 2021	

Innkomne forslag til uttalelser

Forslagsnr 9570
Forslagsstiller: Hordaland

Internasjonal uttalelse: Palestina

Norge bør anerkjenne Palestina som stat, og det bør fremgå i den internasjonale uttalen.

Begrunnelse:

Ei anerkjennning vil tydeleg visa at Norge tek standpunkt for bekjempelse av vald og for eit anerkjent og ansvarleg palestinsk leiarskap. Det vil stø moderate, demokratiske krefter som jobbar for ein slutt på okkupasjonen med fredelege, diplomatiske midlar.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9571
Forslagsstiller: Sør-Trøndelag

Handlingsprogrammet – kapittel 3 – Å jobbe – underkapittel Arbeidsmiljø – side 25 – linje 642.

Tilleggsforslag

Kampen om arbeidervernet.

LO vil

1. kreve tilbake tapte rettigheter i arbeidsmiljøloven som er svekket av H/Frp-regjeringen og stortingsflertallet. Dette må skje både via lov og tariffoppgjør. Aktuelle krav i tariffoppgjør er medbestemmelse mot midlertidige ansettelser, sentral faglig kontroll med lokale arbeidstidsordninger og fagforeningers kollektive søksmålsrett ved ulovlig innleie.
2. være pådriver for at flere enn de om lag 50 kommunestyre og fylkeskommuner som til nå har vedtatt å opprettholde praksis med faste ansettelser, gjør dette selv om arbeidsmiljøloven er endret.
3. fortsatt bekjempe Høyre/Frp-regjeringa og deres støtteparti Venstre sin politikk. Og ved bruk av andre passende virkemidler, oppmuntre LO, YS og UNIO til å videreføre arbeidet i den faglige alliansen både sentralt og lokalt.
4. starte en kampanje for å fremme konkrete krav for å forbedre arbeidervernet i AML.
5. arbeide for at arbeidsmiljøloven skal gjøres gjeldende for oljearbeiderne på flerbruksfartøy.
6. ta initiativ til en landsomfattende aksjons- og demonstrasjonsdag mot Arbeidstidsutvalgets forslag.
7. at rød-grønne partier garanterer for at alle forverringer av arbeidervernet i arbeidsmiljøloven blir reversert etter Stortingsvalget 2017, herunder at kun forbund med innstillingsrett må ha adgang til å godkjenne unntak fra arbeidstidskapittelet utover dagens bestemmelser til å inngå lokale avtaler, inklusive gjennomsnittsberegning av den alminnelige arbeidstid (jfr. Arbeidsmiljøloven § 10-12 Unntak).

Begrunnelse:

Arbeidsmiljøloven (AML) ble innført i 1977 som en vernelov for å hindre at ansatte ble utnyttet eller gikk med på å drive rovdrift på seg sjøl. Til tross for den landsomfattende politiske generalstreiken 28. januar 2015, kom Høyre/Frp-regjeringa, med støtte fra Venstre og KrF, arbeidskraftkjøperne i møte ved at Stortinget vedtok forverringer av loven fra 1. juli 2015.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9572
Forslagsstiller: Sør-Trøndelag

Diverse forslag - uttalelser

Boikott Histadrut

LO krever en rettferdigferdig internasjonal, politisk løsning for Palestina-Israel konflikten som er basert på delingsplanen fra 1947. Etter over 60 år med okku-pasjon og annektering av land og naturressurser, står palestinerne i fare for et fortsatt liv i banthustaner uten mulighet til bygging av en levedyktig stat. Det er lite som tyder på at palestinerne vil oppnå verken fred, rettferdighet, sikkerhet eller arbeid. En palestinsk stat innafor grensene fra 1967 er det minste rimelige kravet verdenssamfunnet må innfri.

Vi mener at det som nå må til for å få snudd utviklinga er å legge press på staten Israel for å gi et tydelig signal om at verden ikke lenger kan akseptere den brutale "fakta på bakken"-politikken de bedriver.

LO kan bidra til å presse Israel ved å bryte forbindelsen med Histadrut, eller General Federation of Labour in Erez Israel.

Helt siden Histadrut ble oppretta i 1920 har organisasjonen vært uløselig knytta til det sionistiske prosjektet om å opprette en ren jødisk stat i Palestina. Histadrut støtter for øvrig okkupasjonen av Palestina ved å tie om palestinernes rettigheter, ved å investere i bosetningene og byggingen av muren og sist men ikke minst støtter Histadrut blokaden av Gaza og bordinga av Freedom Flotilla.

Histadrut, på lik linje med okkupasjons staten Israel behandler palestinske arbeidere i koloniene og i industrisonene som annenrangs borgere, palestinske arb-eidere diskrimineres og hindres i å ta arbeid i Israel.

LO kan ikke fortsette samarbeid og kontakt med en fagbevegelse som har omskrevet grunnlaget for solidaritet mellom verdens arbeidere: 'verdens arbeidere foren dere' til å gjelde kun etnisk jødiske arbeidere.

Vi krever derfor at norsk fagbevegelse fatter vedtak om å bryte forbindelsen med Histadrut, i solidaritet med det palestinske folket.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9573
Forslagsstiller: Sør-Trøndelag

Diverse forslag - uttalelser

Palestina

Fagbevegelsen har lange tradisjoner med internasjonalt solidaritetsarbeid. Dersom vi ønsker å gå i retning av en mer rettferdig løsning i Palestina, er det i dag ingen vei utenom boikott av Israel. Vi ber norske myndigheter om på denne måten å ta konsekvensen av at dialog ikke har vist seg som et tilstrekkelig virkemiddel for opphør av Israels okkupasjon av Palestina.

Dialog har ikke forhindret massakre på den palestinske befolkningen og gjentatte brudd på internasjonal rett, konvensjoner og avtaler. Israel må presses til å akseptere palestinsk selvstendighet, åpne Gazas grenser, betale for gjenoppbyggingen, rive muren på Vestbredden, og etterkomme FN-resolusjonen om tilbaketrekning fra okkuperte områder.

I over 60 år har palestinerne levd i flyktningleirer.

I over 60 år har Palestina vært okkupert.
I over 60 år har palestinerne vært annenrangs borgere i sitt eget land.

Alt dette har skjedd mens verdenssamfunnet har vedtatt resolusjon på resolusjon om Israels brudd på menneskerettigheter og internasjonale konvensjoner. Dette kan vi ikke lenger sitte og se på. Israel vil aldri oppgi okkupasjonen om ikke verdenssamfunnet presser dem til det.

I den offentlige debatten kan vi ofte få inntrykk av at situasjonen i Midtøsten er en håpløs konflikt mellom to likeverdige naboer som ikke kan bli enige om hvordan de skal leve sammen i fred. Det mest sentrale og oppklarende begrepet i saken havner ofte helt i skyggen, nemlig okkupasjonen. Uten å ta tak i okkupasjonsspørsmålet kommer en ikke til noen løsning.

Det internasjonale samfunnets tålmodighet med israelsk politikk overfor palestinerne har i mange år vært bemerkelsesverdig stor. Få stater har kunnet ture frem på tilsvarende vis uten å motta kraftige reaksjoner fra verdenssamfunnet. Det er viktig at norske myndigheter legger press på USAs rolle overfor Israel.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9574
Forslagsstiller: Sør-Trøndelag

Diverse forslag - uttalelser

Norge må ikke delta i den pågående destabiliseringen av Venezuela
USA President Barack Obama fornyet i begynnelsen av mars 2016 et presidentdekret utstedt i mars 2015 som erklærte Venezuela "en uvanlig og ekstraordinær trussel mot USAs nasjonale sikkerhet og utenrikspolitikk."

Fornyelsen av dekretet er gyldig for ett år, og ble offentliggjort i et brev fra Obama til Kongressens ledere. I brevet hevder den amerikanske presidenten at forholdene som ble nevnt i 2015 ikke var forbedret.

Det opprinnelige dekretet utløste mange protester i Latin-Amerika. Alle 33 medlemmer av Fellesskapet av latinamerikanske og karibiske stater (CELAC) uttrykte sin motstand mot den amerikanske regjeringens beslutning: "CELAC oppfordrer myndighetene i USA og regjeringen i den bolivarianske republikken Venezuela til å starte en dialog, under prinsippene om respekt for suverenitet, ikke-innblanding i indre anliggender i statene, selvbestemmelsen til folkene og den demokratiske og institusjonelle orden i tråd med folkeretten.»

I Venezuela har millioner signert på et opprop der det hevdes at landet ikke er en trussel og bedt om at dekretet oppheves.

LO slutter seg til CELACs oppfordring og ber den norske regjeringen om å bidra til dette.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9575
Forslagsstiller: Sør-Trøndelag

Diverse forslag - uttalelser

Flyktningkrisa.

Den flyktningkrisa vi opplever nå, er langt på vei skapt av vestlig krigføring og intervensjon i Midtøsten, Nord-Afrika og Afghanistan. Kaos, borgerkriger og millioner av flyktninger i dette området er følgene vi nå opplever. En del av disse flyktningene utgjør hoveddelen av den økende flyktningestrømmen vi har opplevd i Vest-Europa det siste året. Siden lite tyder på at den politiske situasjonen vil endre seg med det første, må vi forberede oss på å motta et stort antall flyktninger som er berettiget til opphold i årene som kommer. Vi forutsetter at asylretten forsvares med individuell behandling.

Flyktningestrømmen utnyttes av en rekke «entreprenører» som uten snev av barmhjertighet gjør sitt beste for å tjene penger på andres nød. Verst av disse er menneskesmuglerne. Først oppmuntrer de flyktningene med falske opplysninger om rosenrøde forhold i mottakerlandene, deretter tar de blodpriser for en livsfarlig transport. I neste omgang kommer brakkebaronene som kommunene tyr til i mangel på innkvarteringstilbud. Og til slutt venter de kriminelle, svarte og useriøse bedriftene som ønsker å utnytte arbeidskraften til asylsøkere og illegale innvandrere.

1. Staten må i samarbeid med kommunene finansiere og bygge tilstrekkelig med boliger for å huse flyktningene. Offentlig innkvartering må være regelen.
2. Staten må også ta ansvaret for integrering, det inkluderer språkopplæring, registrering av kompetanse, skolegang. Videre må det skapes arbeidsoppgaver i offentlig regi f.eks. utbygging av infrastruktur, vedlikehold av offentlige bygninger og også bygging av nye skoler, barnehager osv. Ytterligere arbeidsplasser kan også skapes gjennom nødvendig oppbemanning av offentlig tjenesteyting, helse og omsorg. Arbeidsformidling og tiltak er en offentlig oppgave og må ikke overlates til private «entreprenører».
3. Innsatsen for å hjelpe flyktningene i nærområdene må økes drastisk. Uansett hvor mange som klarer å rømme til vestlige land, vil langt de fleste flyktningene bli værende i leirer i nærområdene. Boliger, mat, klær og skolegang må finansieres av det internasjonale samfunnet. Norge med sine store ressurser må gå i front. Innsatsen i nærområdene må være større enn det vi bruker på hjemmebane. Den store strømmen av asylsøkere og flyktninger vi nå opplever, tvinger gjennom en annen praksis i forhold til arbeidsinnvandring fra EU. Risikoen for at vi får en voksende og permanent underklasse som befinner seg utenfor det ordinære arbeidslivet, er stor. En slik utvikling vil underminere den norske arbeidslivsmodellen der fagbevegelsen har relativt stor innflytelse på lønns- og arbeidsvilkår, med en velferdsstat som gir trygghet.
4. Reglene for arbeidsinnvandring må være like for alle, om folk kommer fra EU-land eller ikke. For å skape en human og ikke-diskriminerende politikk for arbeidsinnvandring, skal arbeidsinnvandring og flyktningssituasjonen vurderes samlet.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9576
Forslagsstiller: Sør-Trøndelag

Diverse forslag - uttalelser

Omstilling fra olje til grønn industri.

Det er bred politisk enighet om at verden står foran store utfordringer som følge av menneskeskapte klimaendringer. Gjennom internasjonale forhandlinger har FNlandene blitt enige om det såkalte tograders-målet. Det innebærer at man har forpliktet seg til å jobbe mot en temperaturøkning på maksimum to grader fra førindustriell tid, år 1861 fram til år 2100.

Norge må videreutvikles som en industrinasjon.

Om lag 255.000 mennesker arbeidet i industrien i Norge i 2009. Av disse var ca. 75.000 tilknyttet oljeindustrien, hvorav ca. 16.500 jobbet direkte med olje- og gassutvinning. I tillegg er det mange som har sitt levebrød som underleverandører til oljeindustrien. I begge disse næringene finnes høy kompetanse som vil være meget viktig i en langsiktig omstilling fra oljebasert industri til industri som blant annet kan utvikle og produsere teknologi og utstyr knyttet til fornybar energi. Det trengs en langsiktig plan for å utvinne olje og gass, som reduserer utvinningstempoet på en forsvarlig måte. Det må ikke åpnes for ytterligere petroleumsaktivitet i de sårbare nordområdene. Samtidig må stabile leveranser til fastlandsindustrien sikres.

Arbeidsplasser er en grunnleggende forutsetning for å sikre en utbredt distriktsbosetting i Norges langstrakte land. Om industrien forsvinner, utfordres samtidig grunnlaget for flere private og offentlige tilbud mange steder. Vi vil derfor jobbe aktivt for å opprettholde bosetting i distriktene, sikre at folk fortsatt har arbeidsplasser der de bor og kontinuerlig kreve av politiske myndigheter at de satser på industrien i framtidens Norge.

Tryggheten i fellesskapet er kjernen i den norske samfunns- og arbeidslivsmodellen. Trygge mennesker våger mer, yter mer og skaper mer. Et viktig rammeverk for dette fellesskapet har vært en høy organisasjonsandel i arbeidslivet, der tariffavtaler har satt normen for lønns- og arbeidsvilkår. I stedet for å bli med på en lavlønnskonkurranse, har vi satset på fagutdanning, kompetanseheving og videreutdanning - og et arbeidsliv hvor fagbevegelsen har krevd økt bedriftsdemokrati og medbestemmelse. Vi har utviklet en arbeidslivskultur med selvstyrte arbeidere hvor kompetanse basert på erfaring og samspill mellom fagarbeidere, funksjonærer og ledelse på den enkelte bedrift har skapt bedrifter med høy produktivitet-, og høy nyskappings- og omstillingsevne.

Norge er en industriell foregangsnasjon innenfor helse, miljø, sikkerhet og klima. Vi er i toppsjiktet når det gjelder sikker, effektiv og miljøvennlig produksjon i mange bransjer, blant annet smelteverksindustrien. Samtidig er det mange steder forbedringspotensialer for ytterligere å utvikle miljø- og klimavennlig produksjon.

Olje- og gassnæringen vil være viktig for norsk næringsliv i flere tiår fremover. Derfor er det viktig at aktivitet på norsk sokkel skal bygge på de beste sikkerhets- og miljøstandarder som er tilgjengelig. Norske myndigheter må derfor stille strenge krav ved valg av utbyggere og leverandører.

- Økt vedlikehold og modifikasjoner er nødvendig for å ta igjen etterslep.
- Plugging av brønner må igangsettes av miljø og sikkerhetshensyn.
- Tiltak for økt utnyttelsesgrad i eksisterende felt må iverksettes.

Energieffektivisering i industrien.

Norsk industri brukte i 2007 80 TWt. Kraftkrevende industri er spesielt viktig for sysselsetting, teknologiutvikling og utvikling av distriktene i Norge.

Vilkårene for kraftkrevende industri må sikres slik at den kan videreutvikles i Norge med høy grad av energigjenvinning. Samtidig er det riktig å stille krav om at energien i produksjonen utnyttes optimalt. Det finnes gode eksempler at energimengder kan spares eller gjenvinnes ved energieffektivisering, eksempelvis ved Eramet i Sauda, Peterson Linerboard i Moss og Trondheim, Norske Skog på Skogn og Thamshavn verk i Orkdal. Her gjenvinnes inntil 30-35 prosent av energien, noe som bidrar til sterkt reduserte utslipp. ENOVAs støtte til Finnfjord AS i Troms som er en av Europas største ferrosilisium-bedrifter, har bidratt til å gjenvinne 224 GWt elektrisk kraft fra avgassene i ovnene – dette tilsvarer årlig elektrisitetsbehov for 8.400 eneboliger – og 125 GWt prosessvarme til en ekstern mottaker. Total investering er på 512 millioner kroner. Spillvarme fra industrien må brukes til fjernvarme og elektrisitetsproduksjon. Det bør settes i verk flere prosjekter for å utnytte energien fra spillvarme som har en temperatur

på under 100 grader og for å kunne bedre virkningsgraden. I 2007 ble energitapet i det norske overføringsnettets anslått til om lag 10 prosent av produsert energi – 12 TWt i et normalår – ihht. Energirådet oppnevnt av Olje- og Energidepartementet. Nettapet bør kunne reduseres ved å skifte ut gamle kabler og trafoer.

Fornybar energi og industrivirksomhet.

I Norge finnes det rik tilgang på mange typer fornybar energi. Vannkraft er tatt godt i bruk, mens energien i sol, vind og bølger i liten grad er utnyttet. Økt bruk av bioenergi har også et stort potensial. Det finnes store muligheter for å skape varige arbeidsplasser ved å bygge mer fornybar energi. Følgende tiltak bør gjennomføres:

Eksisterende vannkraftverk må effektiviseres og oppgraderes. Voith Siemens har beregnet at 330 av 650 aggregater er eldre enn 40 år. Av den installerte effekten på 27.700 MW, tilsvarer dette 13.500 MW. Dersom tunneler oppgraderes og vannveier optimaliseres samtidig med at turbiner og generatorer skiftes ut, kan den totale kraftproduksjonen økes betydelig. Et eksempel er Leirfossene kraftverk i Trondheim som ved bruk av ny teknologi økte den årlige produksjonen med 30 prosent med samme mengde vann. En oppgradering kan ifølge NVE bety 15 TWt og 1.500 årsverk pr. TWt ny kraft.

Uttaket av skog til bioenergiproduksjon kan dobles. I dag tas det i Norge ut 16-17 TWt i bioenergi. SINTEF har beregnet at det er mulig å bygge ut bioenergi i Norge til ca. 35 TWt, uten at det vil true det biologiske mangfoldet. En del av denne tremassen må brukes til å produsere trekull som reduksjonsmiddel i industrien. Det er imidlertid særlig viktig med varsomt uttak av barskogene på den nordlige halvkula. Disse er et viktigere karbonlager enn regnskogen, og en drift som ikke baseres på føre-var prinsippet vil kunne frigjøre store mengder karbon. Det tar 70 – 100 år før denne skogen finner tilbake til balansen etter slike inngrep. Langt flere anlegg må bygges for å produsere biogass fra våtorganisk avfall i husholdningene, fra husdyrgjødsel, fra avkapp i fiskeindustrien og fra septikslam, til bruk som blant annet drivstoff i kollektivtrafikken. Det er beregnet at hver utbygde TWt med bioenergi vil kunne gi 300-400 varige arbeidsplasser.

Det må legges til rette for økt offshore vindkraftproduksjon. Det er realistisk at 20 TWh kan innebære minst 10-15.000 arbeidsplasser innenfor utbygging og drift. Potensialet for å bygge ut vindkraft til havs er stort. Det finnes teknologi til å gjennomføre dette på grunne havområder i Norge, jfr. Lyse Energis prosjekt sør for Lista, to pilotanlegg utenfor Karmøy og Fred Olsen Energy sitt planlagte anlegg ved Ekofisk. Det er et potensial i den sørlige del av Nordsjøen som er så stort at det kan produseres like mye energi på 7x7 mil som hele den norske elektrisitetsproduksjonen på om lag 125 TWh. Omstilling til offshore vindkraftindustri. Markedet for offshore vindmøller er et resultat av politiske beslutninger. Gjennom lover og pålegg forsøker man å stoppe menneskeskapte klimaendringer. Og markedet er stort. Tyskland og England har satt seg som mål å installere mellom 6 000 og 10 000 møller innen 2020. Men markedet er umodent, og av den grunn innebærer det en vis risiko for de som ønsker å satse innen miljøteknologi. På grunn av dette vedtok EU i august 2008 et miljødirektiv som med supergruppeunntaket gir medlemslandene i EU/EØS muligheter til å subsidiere 60 % av utviklingskostnadene innen miljøteknologi. Bedrifter som i dag leverer utstyr og tjenester til olje- og gassutvinning har kompetanse og anvender teknologi som kan brukes til å bygge ut vindkraft til havs. Myndighetene må bidra til etablering av fullskala demoparker slik at norsk industri kan teste ut sin miljøteknologi. Et slikt fullskala test og demonstrasjons-program er den eneste mulighet for å skaffe industrien referanser til kunder i et internasjonalt marked.

Myndighetenes næringsnøytrale linje må forlates slik at solenergi i større grad kan utnyttes i Norge. Det er tidligere beregnet at det ville være realistisk med 25.000 arbeidsplasser innenfor solenergi i Norge. Det er beregnet at det vil koste 2,5 – 5 milliarder

kroner å bygge ut solcelleanlegg til de ca. 5.000 skolene som finnes i Norge, med en total inn-spar-ing på 610 MWt. ELKEM har i Kristiansand bygd om smelteverket til å produsere rensert silisium direkte fra smelteovn. FESIL og SINTEF har i Trondheim og Orkanger jobbet med å se hvordan solcellesilisium kan produseres billigere. Regjeringen må forkaste sin næringsnøy-trale linje og sørge for at solenergi blir satset på industrielt med gode rammevilkår.

Energi, kraft og landbaserte grønne industriarbeidsplasser.

I 2009 var utslippene av klimagasser fra norsk industri om lag 14 millioner tonn, ca. 25 prosent av de norske utslippene. Fremover vil kortreist, fornybar energi være den beste energiforsyningen.

Langvarige, stortingsbestemte kraftavtaler. Det må kreves langvarige, stortingsbestemte kraftavtaler som sikrer billig kraft til industrien for minst 30 år av gangen, som samtidig innebærer forpliktende avtaler med industrien som forutsetter drift, materialgjenvinning og energieffektivitet.

Ingen flere utenlandskabler. Det må kreves en rettferdig og stabilt lav gjennomgående nettleie til industrien. Vi går imot flere utlandskabler. Flere kabler øker nettleien, fordrer enorme nettoppgraderinger for å eksportere kraft, vil øke kraftprisen og være ødeleggende for norsk industri.

I Norge trengs hvite sertifikater som subsidierer energisparing og energigjenvinning. Det grønne sertifikatmarkedet for utbygging av ny kraft har ført til betydelige problemer. Relativt små kraftutbygginger med lav kapasitetsfaktor og betydelige behov for nettinvesteringer - ofte i konfliktfylte områder, fører til høye kostnader, uforutsigbar vekst i produksjon og lokale stridigheter. Energisparing og energigjenvinning er ikke med i ordningen med grønne sertifikater.

Steinkull må erstattes med trekull fra biomasse. Store mengder steinkull og koks brukes i dag som reduksjonsmiddel i smelteverkene i produksjonen av silisium, ferrosilisium, aluminium og ferromangan. Dette fører til store utslipp av CO₂, ca. 6 millioner tonn årlig knyttet til bruk av om lag 1,6 millioner tonn kull, koks og petrolekoks. SINTEF har i flere år arbeidet med teknologi for å omdanne biomasse til trekull som kan brukes i smelteverkene, jfr. «biokarbonprosjektet» som ble avsluttet i 2008. Det er tilgjengelig minst to millioner tonn trevirke til produksjon av trekull uten at det skaper problemer for tilvekst eller truer verneverdige skogsområder. Det vil kunne dekke minst 75 prosent av dagens kullforbruk. Det bør pålegges et tydeligere ansvar for styring av klimagassutslipp og forbruk av energi i HMS-forskriftene, med kontrollfunksjon lagt til Miljødirektoratet.

Det bør tilrettelegges i enda større grad for en næringsmiddelindustri basert på råstoff fra havet og havbruket. Eksportverdien av norsk sjømat var i 2014 på rekordhøye 69 milliarder kroner. Andelen fisk som leveres til foredling i landanlegg i Norge har imidlertid sunket. Det er derfor viktig at en strukturering av flåten ikke må skje på bekostning av fordeling mellom kystflåte og havgående flåte, eller råstofftilgangen til industrien. Leveringsplikt må være et aktivt virkemiddel for å sikre råstofftilgang til foredlingsindustrien. SINTEF har i en rapport fra 2012 konkludert med at det er et stort potensiale i Norge for lønnsom bearbeiding av fryst hvitfisk i en kompetanse- og teknologibasert fiskeindustri. Innen disse bransjene vil det være behov for ansatte med ulike fagbrev og teknisk utdanning. Dette gjelder også innen et fremtidig offshorebasert havbruk. Kompetente ansatte fra petroleumsbransjen vil kunne være svært verdifulle for å kunne utvikle havbruksnæringen.

Det må etableres et velfungerende virkemiddelapparat som er relevant for industriens behov. De ulike støtteordningene må samordnes og gis en innretning som er relevant for industriens behov, og ikke legger begrensninger på bedrifters muligheter for støtte ut fra størrelse, geografi eller eierskap. Virkemiddelapparatet i Norge er tilpasset små og mellomstore bedrifter og småskala satsing innen landbruket. Det mangler et effektivt virkemiddelapparat for større etablerte bedrifter som ønsker å satse i risikofylte markeder som miljøteknologi. SIVA - selskapet for industrivekstanlegg - er en nasjonal aktør, eid av Nærings- og handelsdepartementet. SIVA kan for eksempel

bygge produksjonshaller og kontorbygg, men ikke ta hele eller deler av kostnaden med infrastruktur som vei, jernbane eller kaifront med nødvendige kraner for utskiping av ferdige produkter. På grunn av dette blir SIVA's muligheter til å bli en reell støtte til industrien svært begrensede. Skal SIVA igjen bli en støttespiller til industrien må deres muligheter til å ta kostnadene ved etablering av infrastruktur endres.

Næringsrettet forskning og utvikling.

Grunnlaget for industriens konkurranseevne over tid er norsk teknologiutvikling. At industrien satser på effektivitet og miljø er avgjørende for fortsatt konkurranseevne og økt eksport. Det er samtidig svært viktig at myndighetene støtter forskning og utvikling på alle industrielle områder hvor Norge har betydelige interesser. I klimaforliket ble det satt av 300 millioner kroner til forskning på miljøvennlig energi, kanalisert gjennom 8 forskningssentre for miljøvennlig energi.

Klimateknologifondet må omdannes til et klima- og miljøteknologifond, samtidig som en styrker fondets midler. Det er viktig med økt støtte til forskning. Enova og Klimateknologifondet må til enhver tid få tilført tilstrekkelig kapital, slik at kapitalmangel aldri blir begrensende for klima- og miljøtiltak. I forslag til statsbudsjett for 2016 foreslås 14,25 milliarder kroner til klima- og energifondet. Med det gis fondet en kapital på 67,75 milliarder kroner, mens i klimaforliket Stortinget vedtok i 2012 var ambisjonen 50 milliarder kroner. Det betyr at Enova neste år vil ha 2 milliarder kroner til disposisjon til prosjekter innen klima, energieffektivisering og ny teknologi. Enova har de siste åra støttet nyskapende industriprosjekter som ny smelteverksteknologi hos Tizir i Tyssedal, energieffektiv kobberproduksjon hos Glencore i Kristiansand og pilotprosjekter hos aluminiumsprodusentene Hydro og Alcoa. SIVA og Innovasjon Norge må sikres tilstrekkelige midler til næringsetablering og omstilling. En hovedprioritering bør være økt støtte til pilot- og demonstrasjonsprosjekter, samt investeringer i utviklende energi-, miljø- og klimarelaterte prosjekter som både øker produksjonen og reduserer utslippene. Klimateknologifondet må derfor omdannes til et klima- og miljøteknologifond, samtidig som en styrker fondets midler slik at miljøtiltak som både reduserer skadelige utslipp fra energiforbruk og prosessanlegg omfattes av ordningen.

Staten petroleumsfond utland er på om lag 7000 milliarder kroner. Fondet bør i større grad rettes inn mot miljø- og klimavennlige investeringer for å støtte opp om grønn industriutvikling globalt.

Fangst og lagring av CO₂ er avgjørende for at verden skal klare å nå de ønskede målene for CO₂-reduksjon. Det må jobbes for å styrke forskning på dette området, slik at kostnader går ned, energivirkningsgraden går opp. Nærheten mellom forskningsmiljøene og produksjon i Norge er et stort konkurransefortrinn. Det bør satses videre på testsenteret på Mongstad. Det bør også legges til rette for CO₂-fangst og -lagring for Norcem i Brevik. Dette inkluderer støtte til fangst, transportrør og injeksjon av CO₂ i egnet reservoar.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9577
Forslagsstiller: Handel og Kontor i Norge (HK)

Diverse uttalelser

UTVIDET ARBEIDSGIVERANSVAR OG MEDBESTEMMELSESRETT

Dagens organisering og regulering av arbeidslivet gir rom for å unngå arbeidsgiveransvaret. Det gjør arbeidsgiverbegrepet i arbeidsmiljøloven lite treffende og forringer medbestemmelsesordningene. På sikt undergraver dette den norske modellen. Kjøpesentrene huser mange små virksomheter som er underlagt kjøpesenterets styring i en slik grad at den i realiteten overtar mange arbeidsgiverfunksjoner. Med en slik styringsrett må det følge arbeidsgiveransvar og medbestemmelsesrett for de ansatte. Gjennom ulike kontraktsbindinger som for eksempel franchise styres deler

av arbeidsgiverfunksjonene av andre enn formell arbeidsgiver, men uten at arbeidsgiveransvaret følger med.

I konsern er det enkelte selskap arbeidsgiver, mens bestemmende innflytelse ofte utøves av konsernledelsen som ikke har noe arbeidsgiveransvar for ansatte i datterselskapene.

De ansatte har heller ikke fortrinnsrett til ledige stillinger i konsernet.

HK krever:

- Utvidet arbeidsgiverbegrep i arbeidsmiljøloven
- Utvide kjøpesenterledelse og franchisegivere sitt ansvar for arbeidstakeres helse-, miljø-, og sikkerhet
- Lovfestet rett til representasjon og medbestemmelse på kjøpesentre og i franchisevirksomheter, med felles vernetjeneste
- Styrking av tillitsvalgtes innflytelse over arbeidsmiljø og arbeidstid
- De ansatte må sikres fortrinnsrett til ledige stillinger i konsern og kjeder

LEVEALDERSJUSTERING OG UNDERREGULERING SKAPER PENSJONSTAPERE

Med ny folketrygd er det lagt til grunn alleårsopptjening. Pensjonen på uttakstidspunktet fordeles over det antall år du er forventet å leve, som reflekteres i delingstallet.

Den nye modellen er økonomisk bærekraftig, men gir uheldige fordelingseffekter. De som må gå av tidlig får lavere pensjon på grunn av høyere delingstall og færre år med opptjening. De som går av sent, fortrinnsvis fordi de har god helse og god lønn, kan stå lenge i jobb, og komme ut med høyere pensjon enn 2/3 av tidligere lønn. Kutt i pensjon for lavlønte gjennom delingstallet finansiere mer pensjon til høytlønte.

Som en del av pensjonsreformen ble det også innført ny regulering av løpende alderspensjon fra Folketrygden. Pensjonene justeres først med grunnbeløpet i folketrygden, før det trekkes 0,75 prosent. Det betyr at pensjoner under utbetaling underreguleres i forhold til lønnsveksten. Underregulering fører til at gapet mellom gjennomsnittlig pensjonsnivå og gjennomsnittlig lønnsnivå øker. I år med lav reallønnsutvikling vil løpende pensjoner tape seg i verdi. Slike fratrekk bør derfor ikke skje.

Alderspensjon fra folketrygden må være det viktigste elementet i folks pensjon og skal være trygt og forutsigbart. Det er viktig for HK at alderspensjonister får en velstandsutvikling på lik linje med yrkesaktive.

HK krever:

- En utjevning av skjevhetene som følger av levealdersjusteringen og alleårsregelen
- At utbetalt pensjon følger utviklingen i folketrygdens grunnbeløp

LANDET TRENGER EN NY REGJERING

Dagens regjering styrer Norge i retning av et samfunn med større forskjeller, tøffere arbeidsliv og mindre velferd. Det Norge trenger er mindre forskjeller, et arbeidsliv med plass til alle og trygg velferd.

Denne regjeringen prioriterer skatteuttak til de rikeste fremfor å utjevne forskjeller og styrke fellesskapets velferd. Den setter likestillingskampen i revers, mener at det ikke trengs kraftige tiltak mot økende arbeidsledighet, og prioriterer milliarder, ikke mennesker. Den privatiserer, konkurranseutsetter og selger ut vårt felles arvesølv.

Vi trenger en regjering som forstår at det billigste tilbudet ikke nødvendigvis gir den beste omsorgen, og dermed gir tillit til de som har sin jobb i de offentlige helse- og omsorgstjenestene. Vi må løse de store oppgavene som barnehage, skole, helse og omsorg i fellesskap. Vi trenger en regjering som innser at kampen for likestilling er en fortsatt uløst oppgave, og som ser verdien av å løse den. Vi trenger en regjering som tar ledigheten på alvor og ikke ser den som en del av hva regjeringen kaller omstilling. Å ha en god bolig som en base i livet er nødvendig for et godt liv og skal ikke være objekt for spekulasjon. Sammen med arbeid, helse og utdanning er bolig de fire bærebjellene i velferdsstaten. Vi trenger en Regjering som kan være en pådriver for en offentlig initiert boligbygging med sosial profil.

Regjeringen har fått gjennomslag for flere endringer i arbeidsmiljøloven som svekker arbeidstakernes rettigheter. Dette innebærer økt adgang til midlertidige ansettelser, lengre arbeidsdager og ingen mulighet til kollektiv søksmålsrett ved mistanke om ulovlig innleie. I tillegg er det varslet flere endringer som gir mer makt til arbeidsgiver på bekostning av arbeidstaker. HK mener at arbeidsmiljøloven må styrkes. Tiden er overmoden for at alle arbeidstakere får tilstrekkelig vern i arbeidsmiljøloven, uavhengig av kontrakts- og driftsform. Faste jobber er nødvendig for å leve gode liv med mulighet for boliglån og trygghet. Vi må ha en arbeidsmiljølov som hindrer 0-timerskontrakter og som gir rett til reell og forutsigbar arbeidstid, noe som også gir trygghet for lønn. Mer trygghet, ikke utrygghet, er framtidens svar.

HK vil arbeide for en regjering som ser verdien av trepartssamarbeid, et organisert og velfungerende arbeidsliv og som styrer landet i en ny og bedre retning.

HK krever:

- Målrettede tiltak for arbeid til alle og utjevning av sosiale forskjeller
- Husbanken må gjenreises som et viktig ledd i sosial boligbygging
- Sikring av vårt nasjonale arvesølv ved fortsatt offentlig eierskap
- Styrking av offentlige helse- og omsorgstjenester
- Styrket og forbedret arbeidsmiljølov
- Strengere regler for midlertidig ansettelse og innleie
- Strengere håndheving og sanksjoner for brudd på arbeidsmiljøloven
- Gjeninnføre kollektiv søksmålsrett

GRØNN SAMFERDSEL

Norge har gjennom FNs bærekraftsmål forpliktet seg til å redusere klimautslipp. Vi skal være i front for miljø, anstendig arbeid og bærekraftig forbruk. Transportsektoren står for noen av de største klimautslippene. Skal vi møte de enorme miljøutfordringene vi står overfor, er det avgjørende med store satsinger på kollektivtrafikk og miljøvennlig varetransport.

Kollektivtrafikk handler både om miljø og framkommelighet. De store byene i Norge sliter med helseskadelige konsentrasjoner av gasser og partikler i luften. Samtidig blir bilparken stadig større. Bedre kollektivtilbud vil bidra til å redusere miljøbelastninger lokalt og globalt. Bedre kapasitetsutnyttelse reduserer trafikkvolumet, og dermed den totale miljøbelastningen. Tilbud og pris må bli så bra der det er mulig at de aller fleste velger kollektive løsninger.

Jernbane er en av de mest energieffektive transportformer som finnes. Elektriske tog er dessuten det eneste transportmiddelet som frakter folk og gods over lengre avstander uten direkte utslipp av klimagasser. Målet må være at bruken av toget øker både for person og godstrafikk i hele landet.

HK krever:

- Økt satsing på kollektiv transport både nasjonalt og regionalt
- Kraftig utbygging og oppgradering av kollektivtilbudet
- Et godt og rimelig kollektivtilbud med rabatter for ungdom opp til 25 år, elever, læringer, uføre, pensjonister og studenter
- Styrking av jernbanenettet og utvidelse med dobbeltspor og høyhastighetsbaner mellom de store byene
- Flere insentiver som legger til rette for mindre bilbruk i pressområdene

STANS OKKUPASJONEN AV PALESTINA OG VEST-SAHARA

Et folks rett til selvstyre er et grunnleggende prinsipp. Likevel pågår det ulovlige okkupasjoner av store nasjoner, stater og folkegrupper. Fremmede makters undertrykkelse av hele befolkninger må motarbeides med politiske og ikke-voldelige midler. Israels okkupasjon av Palestina og Marokkos okkupasjon av Vest-Sahara er eksempler på dette.

Siden 1967 har palestinerne levd under israelsk okkupasjon. På tross av store fordømmelser fra verdenssamfunnet fortsetter Israel å annektere nye landområder i Palestina med stor militær makt. Parallelt utsettes befolkningen for stadig nye overgrep gjennom blodige militære angrep, blokader og segregering. I dag bor det 760 000 ulovlige bosettere på Vestbredden, noe som er et tydelig tegn på at Israel stadig velger ekspansjon og okkupasjon fremfor fred og forsoning.

Vest-Sahara har vært okkupert av Marokko siden 1975. Marokko regner landet som sitt, til tross for at både FN og Haag-domstolen har støttet Saharawiene i deres krav om et selvstendig Vest-Sahara. Okkupasjonen har ført 160 000 mennesker på flukt, og mange lever under svært dårlige forhold i flyktningeleirer i nabolandet Algerie. Til tross for at over 100 FN-resolusjoner krever selvbestemmelse for folket i Vest-Sahara, har den avtalte folkeavstemmingen blitt stoppet gjentatte ganger de siste 24 årene.

Manglende politisk vilje til handling lar okkupasjonsmaktene fortsette sine overgrep mot store folkegrupper. Fagbevegelsen som en fredsbevegelse har lange tradisjoner for solidaritet med svake og undertrykte grupper. Vi må stille tydelige krav til norske myndigheter om å legge større press på okkupantene.

HK krever:

- Gjennomføring av folkeavstemning i Vest-Sahara med støtte fra FN
- Anerkjennelse av Palestina som selvstendig stat med fullverdig FN-medlemskap
- At norske myndigheter tar tydelig avstand fra ulovlige okkupasjoner, krigshandlinger og menneskerettsbrudd
- At oljefondet avslutter sine investeringer i selskaper som utnytter ressurser på bekostning av den okkuperte befolkningen
- Et fritt og uavhengig Palestina og Vest-Sahara

SØNDAG – EN ANNERLEDES DAG

HK mener søndagen har en egen verdi og vil bevare den som en annerledes dag. Dette utfordres av aktører som ønsker stadig mer liberalisering av åpnings- og arbeidstider. Den blåblå regjeringen fremmet forslag om en generell adgang til søndagsåpne butikker, men møtte bred motstand og måtte skrinlegge forslaget.

I Norge har vi allerede noen av Europas lengste åpningstider. Samtidig er de varehandelsansatte unntatt arbeidsmiljølovens bestemmelser om natt-, søn- og helgedagsarbeid. Kjøpesentrene og de store kjedene dikterer åpningstider og arbeidstider i mye større grad enn tidligere, og de ansatte tvinges til å jobbe stadig senere kvelder.

I januar 2016 foreslo arbeidstidsutvalget en såkalt utvidet frivillighetsadgang for de ansatte å arbeide på søndager. Realiteten er at de ansatte vil oppleve økt press fra arbeidsgiver, og sier ja til å jobbe flere søndager i frykt for å miste fremtidige vakter. Nå har regjeringen oppnevnt et utvalg som skal utrede spørsmålet om søndagsåpne butikker frem mot høsten 2017. Dette vil bety en mer faktaorientert og kunnskapsbasert tilnærming til spørsmålet, noe HK lenge har etterlyst. HK vil verne om annerledesdagen og samtidig sikre arbeidsplassene i handelsnæringen gjennom en helhetlig politikk for Norges største sysselsetter i privat sektor.

HK krever:

- At søndag fortsatt skal være felles fridag
- At de ansatte i varehandelen skal inn under arbeidsmiljølovens bestemmelser om vern mot natt- og søn-, og helgedagsarbeid
- Bedre håndheving og strengere sanksjoner for brudd på loven om helligdagsfred
- Jobbe mot ytterligere søndagsåpning av butikker

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Uttalelse om en sikker og fremtidsrettet luftfart

EN SIKKER OG FREMTIDSRETTET LUFTFART

Luftfartsnæringen er av stor samfunnsmessig betydning for Norge. Luftfarten er en viktig næring som sikrer trygg og effektiv infrastruktur, skaper arbeidsplasser – direkte og indirekte, sikrer bosetting og gir økonomisk vekst.

Dagens luftfart er en globalisert og svært konkurranseutsatt industri. Regelverket for sivil luftfart er i stadig større grad styrt av EU, og aktiv deltagelse i internasjonale organisasjoner er viktig for å hevde norske interesser.

Luftfarten har gjennomgått en omfattende deregulering. Dette har gitt positive effekter som billigere billetter, et større rutetilbud, økte frekvenser og økt etterspørsel. Men dereguleringen har også ført til en usunn konkurranse som legger økt press på ansatte.

Flyselskapene basert i Midtøsten har vært særlig drivere for en usunn konkurranse.

Det er gitt åpninger for at flyselskap kan ta i bruk kreative forretningsmodeller, som kjennetegnes av oppsplitting av selskaper, atypiske ansettelsesmodeller, skatteplanlegging, omgåelse av sosiale ordninger og arbeidsavtaler med dårligere vilkår. Store nasjonale forskjeller når det gjelder sosiale ordninger og skatteregimer muliggjør dette, og det er behov for en sterkere regulering av luftfarten som styrker både ansattes rettigheter og konkurransekraften til norske selskap. En fortsatt fragmentering svekker både det organiserte arbeidslivet og det sosiale fellesskapet, og kan i verste fall true flysikkerheten.

Norsk luftfart har vært preget av en sterk sikkerhetskultur. Trepertssamarbeidet som den norske modellen legger til rette for har vært en bærebjelke i sikkerhetssamarbeidet i luftfarten. Sikkerhet er prioritert nummer én i norsk luftfart, av samfunnsmessig stor betydning. Særlig innen innenlands helikopter er det behov for et enda sterkere fokus på flysikkerhetsarbeid. LO vil prioritere å være en aktiv pådriver for å styrke og videreutvikle flysikkerhetssamarbeidet.

Internasjonal luftfart vil gjennomgå en kraftige vekst og gi både muligheter og utfordringer som krever en helhetlig og aktiv luftfartspolitik. I et globalisert luftfartsmarked må norsk luftfart gis gode rammebetingelser, bærekraftige vekstmuligheter og rettfærdige konkurransevilkår som samtidig ivaretar arbeidstakers rettigheter.

Veksten i luftfarten vil føre til økte klimautslipp. Klimautslippene må reduseres, og tiltak som er klimasmarte og begrenser utslipp må derfor stimuleres.

Luftambulansetjenesten og helikoptertrafikken på norsk kontinentalsokkel, både tilbringertjenesten og SAR (Search and Rescue), er områder innen luftfarten som er av samfunnskritisk betydning. Luftambulansetjenesten og redningshelikoptre er avgjørende for liv og helse. Helikoptertrafikken på norsk sokkel er av avgjørende betydning for den økonomiske aktiviteten på norsk sokkel. Det er derfor viktig at det sikres nasjonal kontroll over disse sentrale områdene av norsk luftfart.

LO vil:

- At det skal utvikles en helhetlig luftfartsstrategi for Norge
- Være en tydelig samfunnsaktør som aktivt deltar i og fremmer flysikkerhetsarbeid
- Jobbe for utvikling og implementering av teknologi som fremmer sikkerhet og effektivitet
- Styrke Luftfartstilsynet og arbeide for at staten tilfører Luftfartstilsynet de nødvendige ressurser som gjør at de kan utføre sine kjerneoppgaver
- Jobbe mot atypiske ansettelsessystemer, og for å utvikle regelverk som sikrer ansatte faste stillinger i flyselskapet de er ansatt i
- Beholde Avinormmodellen for å drifte og videreutvikle lufthavnene i hele landet.
- Jobbe for et godt og forutsigbart transporttilbud på de regionale flyrutene som legges ut på anbud, og mot at nye regioner skal stå for kjøp av regionale flyruter
- Arbeide for at det foretas en gjennomgang av det totale avgiftssystemet i luftfarten

- Være en aktiv pådriver for at utvikler regelverk som regulerer luftfarten, sikrer like konkurransevilkår og ivaretar ansattes ansettelses- og arbeidsvilkår og støtte tiltak som fremmer et slikt arbeid
- Arbeide for å reversere endringen i utlendingsforskriften fra 1. juli 2016 som har åpnet opp for at norske og europeiske ansatte på norskregistrerte fly i interkontinental trafikk kan erstattes av billigere arbeidskraft
- Arbeide for en lovgivning som hindrer at kommersielle flyselskap kan ta i bruk bekvemmelighetsflagg og etablerer seg med flere Air Operating Certificate (AOC) i ett eller flere land
- Ta initiativ til tydelige hjemmeregler som definerer arbeidsgiveransvaret slik at det ikke er tvil om hvilken arbeidsmiljølov, trygdeordninger og skatteregler som gjelder for ansatte i flyselskap
- Støtte opp om at ny teknologi utvikles og tas i bruk for å innføre fornybart drivstoff til luftfarten. Å forbedre kapasiteten for produksjon og distribusjon ved at det legges til rette for etablering av produksjonsanlegg med tilstrekkelig produksjonsvolum i nær tilknytning til de største lufthavnene er et viktig arbeid.
- Bidra til at Norge er en aktiv pådriver overfor EU slik at EU-loverket gir insentiver for å kutte CO2-utslipp, ivaretar arbeidstakernes rettigheter og sørger for rettferdig konkurransedyktighet hos europeiske selskap
- Sikre nasjonal kontroll med samfunnsskriske områder som luftambulansetjenesten og helikoptertransporten på norsk kontinentalsokkel gjennom krav om norsk driftstillatelse for operatører av disse tjenestene
- Arbeide mot innføring av felleseuropeisk regelverk for helikopter offshore (HOFO)
- Gå inn for å styrke rekrutteringen til luftfartsbransjen gjennom å legge til rette for en fagutdanning av kabinpersonale, styrking av studiefinansieringsordninger og det offentlige utdannelsessystemet for piloter, for blant annet å forhindre et «pay-to-fly»-system i luftfarten der piloter må betale arbeidsgiver for å oppnå nødvendige antall flytimer.

Begrunnelse:

Luftfarten er av så stor samfunnsmessig betydning at en helhetlig LO-uttalelse om luftfart er nødvendig. LO har gått i bresjen for at det utvikles en helhetlig luftfartsstrategi for Norge, og har også tilbudt seg å være en sentral aktør i et slikt arbeid. Da vil en helhetlig uttalelse fra egen organisasjon være viktig, og styrke LOs bidrag i dette arbeidet

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9579
Forslagsstiller: Nordland

BDS-bevegelsen

LO stiller seg bak den internasjonale BDS- bevegelsen (boikott, desinvesteringer og sanksjoner).

Begrunnelse:

Det palestinske folk har vært ofre for etnisk rensning, undertrykkelse og vi har i senere år sett utvikling av et apartheid-system under Israels kontroll. Palestinske flyktninger lever ennå i overfylte flyktningeleirer med sin rett til å vende tilbake, men blir hindret av staten Israel. Gaza er blitt verdens største fengsel som Israel har utført 3 brutale angrep på siden 2008. Den sivile befolkningen i Palestina lider. Det israelske koloniseringsprosjektet får fortsette og spiser opp palestinske landområder bit for bit, dag for dag. Vi kan ikke lenger sitte å se på galskapen få herje videre. Med dagens høyreekstreme regjering i Israel er det ingenting som tyder på fredsvilje. Tvert imot er det en politikk og retorikk fra ministre som skremmer mange. Fredsforhandlingene når

ikke fram, det er nå tid for å ta i bruk et effektivt, ikke-voldelig virkemiddel. BDS. Nå må LO ta et klarer standpunkt og si: Nok er nok!

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9580
Forslagsstiller: Norsk Transportarbeiderforbund (NTF)

Samferdselspolitisk uttalelse

Innledning

Et godt utbygd kollektivtilbud og et effektivt, tilgjengelig, sikkert og miljøvennlig transportsystem er en forutsetning for en bærekraftig utvikling av næringsliv og offentlig virksomhet. For at de overordnede målene om å flytte mer godstransport over fra veg til bane og sjø skal oppfylles, må det gjøres betydelige investeringer i infrastrukturen.

Klima

Dagens regjeringen sier følgende: "EU-kommisjonen foreslår forebels norsk utslippsmål for 2030. I den europeiske innsatsfordelinga blir det lagt opp til at Noreg skal kutte utsleppa i ikkje-kvotepliktig sektor med 40 prosent frå 2005-2030".

En vesentlig del av utslippsreduksjonen må tas fra transportsektoren. I prosjektet Grønn Transport mot 2050 står det følgende: "Vårt mål er å sikre miljø- og klimavennlig mobilitet. Dette skal vi gjøre ved å fjerne alle klimagassutslipp innen 2050 og ved å redusere våre utslipp med minst 50 prosent innen 2030."

For å lykkes med dette må det satses sterkere på kollektivtransport, godt utbygde gangveier og sykkelveier, strengere miljøkrav til transportmidler som brukes til person- og godstransport på veg, bane og sjø, samt utbygging av anlegg for landstrøm til skip i havnene.

Infrastruktur

Vedlikehold, oppgradering og skred- og flomsikring av vegnettet er viktig for å få til en mest mulig effektiv vegbasert gods- og persontransport. Vegnettet må rustes opp slik at det fremmer utviklingen av næringslivet og verdiskapningen både i distriktene og i sentrale strøk. Bedre veistandard vil føre til bedre sikkerhet og lavere drivstofforbruk per tonn/km.

Store deler av Norge har et stort behov for å bygge ut og fornye infrastrukturen i form av vegbygging. Dagens standard er mange steder slik at vegene der må kunne karakteriseres som rene dødsfeller. I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017 står det bl.a. at 1550 km av vegnettet ikke tilfredsstiller kravet til tofelts veg med gul midtstripe.

Den viktigste hindringa for å få mer gods- og persontrafikk til å gå på jernbane er kapasitetsproblemer på banenettet. Vi forventer en målrettet satsing på lengre strekninger med dobbeltspor, og flere og lengre kryssningsspor.

Skal mer gods overføres fra vei til sjø, må det være hensiktsmessige havnearealer tilgjengelige. Vi vil forhindre at havnearealer, og industriområder tilknyttet disse, blir utilgjengeliggjort for næringsvirksomhet pga omregulering til boligformål.

Utbyggingen av døgnhvileplasser for tungtransporten må gjennomføres minimum i henhold til Nasjonal Transportplan 2014 - 2023.

Stad Skipstunnel har vært under planlegging siden 2012. Utredningen skal være avsluttet i 2017 og vi forventer at utbyggingen starter umiddelbart deretter.

Kollektivtrafikk

Det økte transportbehovet, som følge av befolkningsveksten i de større byene, skal dekkes opp av kollektivtrafikk. Det må også investeres betydelig i utbygging av gangveier, sykkelveier og innfartsparkeringsplasser. Det forutsetter en betydelig satsning på utbygging av bybaner, kollektivfelt, dobbelt- og kryssningsspor mv. Målet er å legge til rette for at flere benytter kollektivtransport.

Alle større investeringer må fullfinansieres før oppstart slik at både kostnader og ikke minst gjennomføringstid går ned i forhold til i dag. Det er feil politikk når regjeringen i 2015 etablerte et eget selskap, Nye Veier AS, med en investering på totalt 5 mrd kr frem til 2018 for å bygge ut deler av vegnettet.

LO skal arbeide for å forbedre anbudsreglene innen kollektivtransporten, slik at de ivaretar grunnleggende lønns- og arbeidsvilkår, miljø og trafikksikkerhet. Tillitsvalgte må sikres innflytelse på utforming av anbudskriteriene, som også må omfatte eventuelle underleverandører.

Alle anbudskontrakter må få status som virksomhetsoverdragelser. Videre må arbeidsgiveransvaret plasseres hos de som har den faktiske styringsretten over sjåførenes arbeidshverdag. Dette må også gjelde for taxi- og turselskaper som legger inn anbud på skole, syke/handikap kjøring. Ved slike anbud skal en av de landsdekkende bussbransjeavtalene legges til grunn.

Innenfor drosjenæringen er det behov for at det etableres større enheter i tilknytning til formidlingssentralene. Dette vil gi bedre lønns- og arbeidsvilkår for sjåførene og et billigere og bedre tilbud til kundene. Dette må skje gjennom reguleringer innenfor dagens lovverk.

LO vil jobbe mot at selskapsformer/-modeller som dagens Uber, Haxi o.l. ikke etableres i taximarkedet og andre næringer.

Godstransport

I årene framover vil det skje en betydelig vekst i transportbehovet. Denne veksten må i sterkere grad overføres fra veg til bane og sjø.

En slik utvikling betinger store investeringer i infrastruktur for godstransport. Det må bygges samlastingsterminaler (intermodale terminaler) for å få til en sømløs overgang mellom de forskjellige transportartene. Det er særlig viktig at godsterminalen på Alnabru blir bygd ut med kapasitet for framtidige behov og at det bygges ut banetilknytning til Oslo havn.

Kapasiteten for godstransport på bane må økes gjennom utbygging av dobbeltspor, samt flere og lengre kryssningsspor.

Det er viktig at arbeidet med å bygge dobbeltspor på Ofotbanen prioriteres for å kunne ta den forventede økningen i godstransport på denne strekningen.

Infrastrukturen til og fra havnene må bygges ut for å flytte mer godstransport fra vei til sjø.

Det er nødvendig med en betydelig modernisering og fornying av skipsflåten i Norge, for å gjøre den mer miljøvennlig. Regjeringen må lage en helhetlig tiltaksplan som kan gjennomføre dette uten at det forverrer konkurransesituasjonen for sjøtransporten, og som sikrer arbeidsplasser og utvikler verftsindustrien i Norge.

Sosial dumping og kabotasje i transportnæringen
LO vil bekjempe en hver form for sosial dumping.

Det indre markedet i EU/EØS-området har ført til en økende grad av utenlandske selskaper som konkurrerer om transportoppdrag på helt andre vilkår enn de norske selskapene. Den norske transportnæringen er ikke lenger konkurransedyktig på grenseoverskridende transporter. Også den innenlandske transporten overtas mer og mer av utenlandske selskaper gjennom kabotasjeoppdrag og kombinerte transporter. Det er derfor helt nødvendig å allmenngjøre tariffavtalene for godstransport og turkjøring med buss, for å ivareta norske arbeidsplasser og norsk transportnæring.

Den økende konkurransen i transportmarkedet har ført til svekket trafiksikkerhet og økt kriminalitet i bransjen, som f.eks. tyveri av drivstoff, manglende betaling av avgifter, bøter og andre samfunnsmessige kostnader som måtte oppstå under oppdragene.

LO vil arbeide for at transportkjøperne blir pålagt solidaransvar for de kostnader disse svekkelsene medfører.

Vi krever at kontrolletatene får tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre kontrolltiltak som er nødvendig for at allmenngjøringsbestemmelsene skal ha virkning og sikkerheten ivaretas.

Det må etableres et klart og entydig regelverk for kabotasjekjøring for persontransport, lik det som er for godstransport. Konsekvensen av manglende regelverk er at antall norske busser reduseres, noe som på sikt vil gå utover beredskapen, som f.eks. buss for tog og andre beredskapsoppdrag.

Ved anbud i miljøsektoren, som håndterer innhenting og behandling av avfall fra husholdninger og industri, skal regelen om virksomhetsoverdragelse benyttes, for å sikre kontinuitet, samt lønns- og arbeidsvilkår.

Det må etableres ordninger med regionale verneombud innenfor godstransport, taxi og miljøtransport, for å ivareta mobile arbeidstakere.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9581
Forslagsstiller: Fellesforbundet (FF)

Forslag om en pensjonspolitisk uttalelse

Det fremmes forslag om at LO-kongressen 2017 skal vedta en pensjonspolitisk uttalelse. Fellesforbundets innspill til uttalelsen:

Alderspensjon fra folketrygden er - og skal være - det bærende elementet i det norske pensjonssystemet. Men i tillegg vil LO sikre fortsatt AFP og gode tjenstepensjoner også i privat sektor.

Ved evaluering av pensjonsreformen og virkning av blant annet levealdersjustering skal LO ta utgangspunkt i vedtak fra LO-kongressen 2005 som fastslo at:
En må særlig vurdere hvordan levealdersutviklingen er for ulike grupper. Det er urimelig om økt levealder blant høylønte skal medføre endringer som mest berører grupper med tungt arbeid og kanskje lavere lønn.
Og protokoll fra tariffoppgjøret 2008 hvor det blant annet står:
Det er viktig at levealdersjusteringen ikke forsterker sosiale skjevheter som er knyttet til systematiske forskjeller i levealder mellom ulike grupper i befolkningen.

I dag risikerer mange å falle utenfor AFP-ordningen på slutten av yrkeslivet. LO vil utrede muligheten for å sikre ytelser for de som uforskyldt faller utenfor ordningen, spesielt ved sykdom/uførhet, arbeidsledighet og virksomhetsoverdragelser sent i karrieren. I tillegg vil LO arbeide for at mottak av uføretrygd etter 62 år ikke medfører tap av AFP.

LO vil arbeide for forbedringer i dagens tjenestepensjoner i privat sektor:

Lov om obligatorisk tjenestepensjon må endres slik at arbeidsgiver er pliktig å innbetale tjenestepensjon fra første krone. Det må bli obligatorisk å tegne uføreforsikring i tjenestepensjonsordningene. Alle arbeidstakere fra 13 år skal meldes inn i bedriftens ordning, uavhengig av stillingsprosent. Arbeidstaker skal få med all opptjening uavhengig av lengden på stillingsforholdet. I tillegg vil LO arbeide for at:

- arbeidstakere i framtida kun skal ha én pensjonskonto.
- mulighet for å se bort fra "godtgjørelse for overtid, skattepliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser eller andre varierende eller midlertidige tillegg" fjernes.
- Permitterte arbeidstakere skal fortsatt stå i ordningen og arbeidsgiver skal innbetale som om den permitterte var i arbeid.
- arbeidstaker på individuelle basis kan velge å spare resterende differanse mellom tillatte makssatser og arbeidsgiverens innskuddsnivå.

LO vil arbeide for å fjerne eventuelle uheldige utslag av ny uføretrygd.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Forslagsnr 9582

Forslagsstiller: Norsk Tjenestemannslag (NTL)

Uttalelse om internasjonale handelsavtaler

NTL foreslår at kongressen behandler en uttalelse om internasjonale handelsavtaler som kan være mer detaljert og mer dagsaktuelt enn teksten i programmet.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til uttalelse

Innkomne forslag til bevilgninger

Forslagsnr 9583
Forslagsstiller: Norsk Lokomotivmannsforbund (NLF)

Støtte/bevilgning

Norsk Lokomotivmannsforbund foreslår at LO støtter og styrker videre drift av Manifest Tankesmie med et abonnement pålydende 2 millioner kroner årlig.

Begrunnelse:

I vår tid er ikke fagbevegelsen og politiske partier nok. Vi trenger flere aktører på banen for å vinne den offentlige debatten og drive samfunnsutviklinga i riktig retning. Manifest Tankesmie gir oss i fagbevegelsen uvurderlig drahjelp i arbeidet for å engasjere og opplyse folk, både medlemmer og dem omkring oss.

Når vi, for eksempel, trenger å gjøre kampen mot Høyre og Frps privatisering av jernbanen forståelig for folk flest, leverer Manifest Tankesmie pamfletten Avsporing, med tung og lettlest dokumentasjon. Så kommer de med en dokumentarfilm som avkler regjeringas retorikk og som er sett av 80.000 personer på nett. I denne saken, som i andre viktige saker innen arbeidsliv og felles velferd, bidrar Manifest også i TV, radio, aviser og nye medier med høy fagkunnskap og tydelig budskap. Dette trenger vi mer av!

LOs støtte på 200.000 kroner er altfor beskjeden. Det Manifest Tankesmie har fått til så langt, med små ressurser, er så verdifullt at LO må kjenne sin besøkelsestid og støtte helhjertet opp om denne unike innsatsen. Vi må trappe opp arbeidet for å spre både kunnskap og engasjement, i en tid da vi trenger alle gode krefter i sving for å få fagbevegelsens verdier og løsninger på offensiven.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til bevilgninger

Forslagsnr 9584
Forslagsstiller: EL og IT Forbundet (EL og IT)

Økonomisk støtte

LO bidrar til finansiering av Manifest ved å tegne et antall abonnement.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til bevilgninger

Forslagsnr 9585
Forslagsstiller: LO-Oslo

Forslag til bevilgning

Forslag til bevilgninger:

“LO-kongressen bevilger et årlig abonnement med kr. 750.000,- på Manifest Tankesmie som Diamant +.”

Begrunnelse:

Manifest utgir en rekke pamfletter om faglige spørsmål som angår hele fagbevegelsen. Tankesmia arrangerer en rekke seminarer, debatter og avholder Årskonferanse som samler rundt 1000 mennesker fra hele landet. Alle abonnenter får tilsendt pamfletter, rapporter og alt annet materiell fra Manifest Analyse. Mange klubber, fagforeninger, LO lokalt og forbund abonnerer allerede. En bevilgning til Manifest Tankesmie er en investering til styrking av fagbevegelsen.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til bevilgninger

Forslagsnr 9586

Forslagsstiller: Norsk Tjenestemannslag (NTL)

Abonnement hos Manifest

LO inngår et Diamant-abonnement hos Manifest (500 000 kroner).

Begrunnelse:

Manifest er en svært viktig motvekt til borgerlige tenketanker. For å sikre videre eksistens og styrke deres arbeid er de avhengig av økonomisk støtte fra LO og deres forbund.

Innstilling: Det vises til sekretariatets forslag til bevilgninger

Sekretariatets innstillinger

Forslagsnummer: 9600

Fra: Sekretariatet

Tariffpolitisk uttalelse

Hovedmålet for LOs tariffpolitikk er å sikre at de ansatte får sin del av verdiskapingen i form av kjøpekraft og sosiale forbedringer, og å gi dette en god fordelingsprofil. Fundamentet for en god tariffpolitikk er høy organisasjonsgrad, landsomfattende tariffavtaler, samordnet lønnsdannelse, ansvarlige inntektsoppgjør, helhetlig inntektspolitikk, klare målsettinger om inntektsutjamning og inntektspolitisk samarbeid. Gjennom trepartssamarbeidet bidrar myndighetene med ulike tiltak, blant annet ved gjennomføringen av tariffoppgjørene. Dette har sikret oss en konkurransedyktig økonomi og bærekraftig lønnsvekst. Men også andre spørsmål har blitt løst gjennom avtaler mellom partene og staten: pensjon, kompetanse, sysselsetting og arbeidstidsbestemmelser er noen av dem.

Hensikten med frontfagsmodellen er å sikre en lønnsvekst som reflekterer lønnsevnene i konkurranseutsatt næringsliv, og at lønnsutviklingen i andre områder over tid følger denne utviklingen. I tillegg bidrar frontfagsmodellen til å koordinere forhandlinger slik at vi kan sikre at rettigheter kan inntas i alle overenskomster. Profilen må kunne tilpasses de ulike tariffområdenes ulike utfordringer. For å være bærekraftig må den også bidra til en rimelig fordeling. Det er etablert som prinsipp at både arbeidere og funksjonærer inngår i beregningene for lønnsveksten i frontfaget.

Økonomisk styring gjennom frontfagsmodellen er viktig for å sikre sysselsetting og langsiktig økonomisk bærekraft. Frontfaget skal gi ramme for lønnsutvikling for hele arbeidslivet i tråd med hva konkurranseutsatte næringer kan bære, men ikke være til hinder for at det kan gis kompensasjon til grupper som systematisk over tid er blitt hengende etter. En spesiell oppmerksomhet på lavtlønte er avgjørende for å redusere ulikhet, og særlig viktig i en tid hvor forskjellene øker.

For LO er det viktig å ha en tariffpolitikk som sikrer en rettferdig lønn i samsvar med utdanning og kompetanse. Dette krever åpenhet om lønns- og arbeidsvilkår og at de tillitsvalgte skal ha tilgang til lønnsopplysninger og relevant statistikk for alle ansatte. For enkelte grupper med høyere utdanning er det viktig at lønnsforskjellene mellom privat og offentlig sektor reduseres.

Kvinner har gjennomgående lavere lønn enn menn, kvinnedominerte yrker lønnes lavere enn mannsdominerte yrker med tilsvarende utdanningslengde. Det er fortsatt relativt flere kvinner enn menn som er lavtlønte og lønnsforskjellen mellom de lavest lønte og resten av arbeidslivet øker. Dette krever særskilte tiltak og virkemidler. Det er viktig med en treffsikker likelønnsprofil på sentralt og lokalt avtalte tillegg. Dette må understøttes av strukturelle tiltak mot kjønnsdelingen og for mer likestilling blant annet gjennom trepartssamarbeid. I tillegg vil LO jobbe for en bedring av garantiordninger, vurdere ekstra tillegg/avsetninger til kvinnedominerte områder og sikre at lov- og avtaleverk er utformet slik at det fremmer likelønn.

Utviklingen de siste årene tilsier at vi må forsterke de tillitsvalgtes rettigheter og overenskomstenes betydning for faglige rettigheter og lønns- og arbeidsvilkår. Bare slik kan vi sikre en solidarisk lønns- og fordelingspolitikk. LO vil se på muligheten for å etablere noen prøveordninger knyttet til enkelt bedrifter der man etablerer en felles forhandlingsorganisasjon som forhandler forhold av felles interesse. Innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak er i enkelte bransjer i ferd med å

utkonkurrere faste ansettelser, satsing på opplæring og lærlinger. Organisasjonsgraden svekkes og derved tariffavtalenes betydning. Innleide har også et mer belastende arbeidsmiljø med økt risiko for skader og ulykker. Spesielt er bygge- og anleggsbransjen utsatt og en stor del av den innleide arbeidskraften består av uorganiserte utenlandske arbeidstakere. Også i samfunnskritisk infrastruktur, som i luftfarten, truer atypiske ansettelsesforhold sikkerheten. Løse tilknytningsforhold og usikkerhet til arbeid gir rom for utnyttelse av arbeidskraften, noe som utfordrer den norske arbeidslivsmodellen og gir en arbeidsorganisering som fremmer konkurranse på lønnsvilkår fremfor produktivitet og kvalitet. LO mener bemanningsbransjen må begrenses ved at det kun skal være adgang til å leie inn vikar for en fast ansatt. Tidsbegrenset innleie ut over dette kan bare inngås der det er avtalt og regulert i en landsomfattende overenskomst. En slik endring vil styrke det organiserte arbeidslivet og ikke svekke det som dagens bestemmelser fører til.

Arbeidslivskriminalitet, hvor sosial dumping, svart økonomi og kriminelle handlinger går hånd i hånd, utgjør en stor trussel mot vårt velferdssamfunn og den norske modellen. LO vil fortsette arbeidet for å stoppe denne utviklingen gjennom et reelt trepartssamarbeid og en bred strategisk satsing.

Offentlig sektor som innkjøper er en sterk samfunnsaktør og har et ansvar og en plikt til å bruke sin markedsrett til det beste for samfunnet. Offentlige anskaffelser må gjennomføres på en slik måte at det fremmer et seriøst arbeidsliv, skaper tillitt i folket til forvaltningen av samfunnets ressurser og bidrar til en sunn konkurranse, fri for kriminalitet og sosial dumping, samt at det fremmer norsk næringsliv. LO vil derfor jobbe for et regelverk som pålegger offentlige innkjøpere å gjennomføre nødvendige tiltak for å motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i egne anskaffelser. Offentlig sektor har blant annet som ansvar å levere tjenester av høy kvalitet til befolkningen. Det forutsetter godt partsamarbeid, høy organisasjonsgrad og godt arbeidsmiljø også innenfor offentlig sektor. Kommersialiseringen av offentlige velferdstjenester bidrar til at lønn-, arbeids- og pensjonsvilkår settes under press, samt at bruken av innleie, midlertidige ansettelser og enkeltmannsforetak øker, også innenfor velferdstjenestene.

Det er en forutsetning at norske lønns- og arbeidsvilkår skal legges til grunn for alt arbeid som utføres i Norge. Allmenngjøringsinstituttet spiller en viktig rolle ved å motvirke at norske lønns- og arbeidsvilkår blir undergravd i en del bransjer. LO ønsker en forbedring av Lov om allmenngjøring av tariffavtaler slik at det blir både enklere og raskere å få på plass vedtak om allmenngjøring og at vedtakene må gjelde for lengre tid. Også i luftfarten, norsk sokkel og i norsk territorialfarvann registrerer vi undergraving av nasjonale standarder for lønns- og arbeidsvilkår. LO er derfor motstander av at det innføres regler som svekker nasjonal kontroll med samfunnskritiske områder, for eksempel felleseuropeisk regelverk for offshore helikopteroperasjoner.

Tariffhopping – hvor bedriftene bytter hovedorganisasjon - er ofte motivert av et ønske om en billigere tariffavtale, noe som medfører dårligere lønns- og arbeidsvilkår for våre medlemmer. Dette er spesielt problematisk knyttet til pensjonsordninger ved privatisering og konkurranseutsetting av offentlige finansierte tjenester. Det er derfor viktig at LO og forbundene fortsetter arbeidet for en harmonisering av tariffavtalenes bestemmelser om lønns- og arbeidsvilkår samt pensjonsnivå for å motvirke slik tariffhopping. Videreføring av gode pensjonsordninger og tariffestede rettigheter er også en utfordring i forbindelse med virksomhetsoverdragelse. LO ser behovet for å styrke dagens lovverk slik at pensjon blir en del av de avtaler som videreføres ved virksomhetsoverdragelse.

For å styrke det organiserte arbeidslivet må arbeidsmiljøloven endres slik at det må stilles krav om landsdekkende tariffavtale for å inngå avtaler ut over lovens hovedregler

Arbeidsmiljøloven gir adgang til to former for ansettelse, fast eller midlertidig, hvorav fast ansettelse skal være hovedregelen. LO ser en alvorlig utvikling, spesielt i bemanningsbransjen, hvor innholdet i fast ansettelse blir undergravet. Minimumskrav må være en bestemt stillingsprosent med en arbeidsplan som også gir en forutsigbar ukentlig/månedlig arbeidstid, og disse arbeidsvilkårene må fremgå av arbeidsavtalen og dermed utgjøre grunnlaget for lønns- og arbeidsplikt.

Forslagsnummer: 9601

Fra: Sekretariatet

Pensjonspolitisk uttalelse

1. Pensjonens betydning for arbeidstakerne
2. LO og pensjonsreformen
3. Virkninger av pensjonsreformen
4. De enkelte ordningers utfordringer
5. Utsiktene framover
6. LOs mål

1. Pensjonens betydning for arbeidstakerne

Om en inkluderer pensjonen i arbeidstakerens fulle livsinntekt, kan dens betydning fort tilsvare 20-30 prosent av totalen. Når pensjonen betales og opptjenes som en bestemt prosent av lønna blir det samtidig mer berettiget å se lønn og pensjon i sammenheng.

Opptjeningen av pensjonskapital eller -rettigheter kan foregå i hele livsløpet i aldersperioden 13-75 år. For de fleste vil det være mange arbeidsforhold gjennom yrkeslivet på veien mot uttak av pensjon. Dersom pensjonen svekkes ved jobbskifte, rammes både den enkeltes trygghet og flyten i arbeidsmarkedet.

Den store betydningen pensjon har for arbeidstakerne tilsier en politikk som både sikrer tilstrekkelige opptjeningsmuligheter i de ulike pensjonsordninger, men også mest mulig igjen for pengene den dagen utbetalingene skal komme fra de ulike arbeidsforhold og de ulike pensjonsleverandører .

2. LO og pensjonsreformen

Pensjonssystemet med basis i Folketrygden skal være en bærebjelke i velferdsstaten. LO har hatt som mål, vedtatt av kongressen 2013, at Folketrygden, AFP og tjenstepensjonsordningene sammen skal sikre det økonomiske grunnlaget for en trygg og verdig alderdom for alle. Dette er (i utkastet til handlingsprogram) definert som at en samlet pensjon ved 67 års alder minst skal være 66 prosent av tidligere lønn.

AFP-ordningens tilpasning til ny folketrygd fra 2011 var den store saken for LO-medlemmene ved tariffoppgjøret i 2008. Folketrygdens alderspensjon og AFP i privat sektor ble knyttet sammen i tid. Begge kan tas ut fra 62 års alder. Det ble større mulighet for å kombinere arbeid og pensjon og ordningen ble styrket fram til 2015, særlig for de som kunne utnytte muligheten til å arbeide lengre. Det har gitt positive utslag i sysselsettingen for eldre

AFP-løsningen LO oppnådde i 2008 for privat sektor innebar en mykere iverksettelse av levealdersjusteringen for både folketrygden og AFP-påslaget enn en mekanisk anvendelse av det vedtatte prinsippet skulle tilsi. Virkningen ble kompensert fullt ut for årskullene født før 1954. Kompensasjonen fases nå gradvis ut, påbegynt i 2015 for årskull født i 1954.

AFP er en ordning for det organiserte arbeidsliv og i hovedsak finansiert av partene gjennom lønnsoppgjørene. En må i privat sektors ordning være ansatt og reell

arbeidstaker ved uttak; et krav det var rimelig å stille ved innføringen av ordningen: den var innrettet med tanke på "sliterne" som ikke hadde noe verdig pensjoneringstilbud før ved 67 år.

For de offentlige ansattes pensjoner var arbeidstakersiden innstilt på å forhandle om ny modell og overgangsordninger i 2016, men regjeringen trakk seg fordi den ikke ville forhandle om løsningen i tariffoppgjøret.

Dagens bruttoordning har utfordringer på lengre sikt. Blant annet vil det kreves lengre yrkesdeltakelse enn i privat sektor for å kompensere for levealdersjusteringen. Arbeidet med å utrede forslag til en nye offentlig tjenstepensjon har kommet et godt stykke på vei innenfor rammene av en påslagsmodell, selv om det gjenstår problemstillinger som krever videre utredning og avklaring. Det er et grunnlag for å finne løsninger, men det må selvsagt skje på basis av enighet mellom partene i offentlig sektor, slik det tradisjonelt har vært løst og avtalt.

Prinsippet for levealdersjusteringen i folketrygden ble vedtatt av Stortinget for å begrense en framtidig utgiftsøkning. Prinsippet går ut på at økt levealder (for gjennomsnittet i befolkningen) skal slå ut enten i senere pensjonsuttak eller i redusert pensjon. For staten skal dette innebære at utgiftene vil bli de samme enten levealderen øker eller ikke.

LO fikk ved reformen gjennomslag for etableringen av et arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd mellom myndighetene og arbeidslivets parter. Myndigheter og parter har gjennom dette rådet fulgt utviklingen på området. Dette gir nå grunnlaget for å vurdere i pensjonssystemet med de utsikter som nå avtegner seg. Partene skal avslutte et evalueringsarbeid for AFP nå i 2017.

Litt om utviklingen av AFP i privat sektor

Arbeidet med evalueringen av AFP er nå startet og vurderingene nedenfor er bygget på kunnskapen som har framkommet så langt.

Det er nå (2016) nesten 60 000 medlemmer som har tatt ut AFP i privat sektor, og antallet øker med om lag 10 000 i året. Hvert år er det omtrent dobbelt så mange, 20 000, som oppnår retten til AFP. Antallet kommer derfor til å øke i mange år framover. Litt over 50 pst av arbeidstakerne i privat sektor får AFP (alle som jobber i en AFP-bedrift og kvalifiserer for uttak, beregnet på uttakstidspunktet). Utbredelsen er størst i utvinning og industrien og i store bedrifter, med om lag 80 pst oppslutning.

Foreløpige undersøkelser viser at om lag 18-20 pst faller utenfor på grunn av at enten den enkelte eller bedriften faller utenfor avtaledекket område i løpet av kvalifiseringsperioden på 9 år. Dette betyr at hele retten tapes, og at retten til tidlig uttak av Folketrygd også kan gå tapt.

Omleggingen fra 2011 som ga anledning til uttak av AFP uten avkortning mot arbeid har ført til at langt flere enn før tar ut AFP og de fleste gjør det i løpet av det første året, selv om de kan vente. Tidliguttak er særlig populært blant menn. De som fortsetter å jobbe får både lønn og høyere ytelser som følge av dette.

Andel "slitere"

Hensynet til de som måtte pensjoneres ved 62 års alder sto sentralt i debatten om pensjonsreformen. Det var disse den gamle AFP-ordningen særlig var utviklet for.

Den sentrale indikator for "sliterutfordringen" ved evalueringen er således tilpasningen for 62-åringen. Her har en sammenliknbare tall for hhv 1943- og 1949-årgangen. De viser en nedgang fra 31 til 13 prosent andel som hadde tatt ut AFP uten å jobbe i løpet av det året de fylte 62. Tidligpensjonering (uttak og samtidig jobbslutt) i denne forstand synes altså mer enn halvert etter reformen.

NAV finner ikke at næringer med antatt tungt fysisk arbeid peker seg ut ved at spesielt mange AFP-mottakere slutter i arbeid. Det er mange som tar ut AFP tidlig i industrien og innen bygg- og anleggsvirksomhet, men det er samtidig relativt få som slutter i arbeid. Trolig på grunn av arbeidsmarkedssituasjonen i mediebransjen og finansnæringen har disse derimot pekt seg ut som næringer der spesielt mange tidligpensjoneres (kombinerer tidlig AFP-uttak med avgang fra arbeidslivet).

I finansnæringen var det over dobbelt så mange som sluttet å jobbe det året de fylte 63 som i bygg og anlegg, varehandel og transport, med industrien midt i mellom. Det tyder på at uttak av AFP som ledd i avgang fra arbeidslivet skjer særlig hyppig i næringer som er preget av omstilling og nedbemanning.

Hvor stor utsettelse?

For å få et bilde av adferd som er representativ for den gjennomsnittlige AFP-er, er det utviklet en indikator som vi kan kalle midtre avgangsalder for arbeidsføre. De som går over til alderspensjon som uføre er da trukket ut, slik at vi får et bilde av når opptjeningen avsluttes og utbetalingen av pensjon begynner, gitt at en starter uttaket samtidig som en slutter å jobbe.

Midtre avgangsalder målt på denne måten i gammel AFP (inntil 1947) var om lag 64 år.

Ny AFP ga 1949-årgangen mulighet for uttak av AFP uten å slutte i jobb. Det har medført utsatt avgang for den "midtre personen" med nesten to år sammenliknet med adferden to årganger før. Først ved fylte 65,7 år har altså halvparten sluttet i 1949-årgangen. 23 pst har arbeid etter fylte 67 år.

3. Virkninger av pensjonsreformen

Pensjonsreformen har virket etter sin hovedhensikt: den har stimulert sterkere til å jobbe lenger enn pensjonsordningene gjorde før 2011. Det har medvirket til å trygge bærekraften i Folketrygden som det dominerende element for arbeidstakeres pensjoner. Det har også videreført et finansierings- og opptjeningssystem med sterk utjevningsevne mellom høye og lave årslønninger og mellom kvinner og menn.

Men reformen har medført at ulikhetene i pensjon vil vokse fordi muligheten til lange yrkeskarrierer varierer med yrkesløp, den enkeltes helse og ikke minst situasjonen i arbeidsmarkedet. Betydningen av lang yrkeskarriere blir gradvis styrket gjennom alleårsregelen fram til 1963-årgangen. Premieringen av sent pensjonsuttak er enda sterkere og kommer raskere.

Det viktigste utslag er at pensjonsnivået (pensjon i forhold til tidligere lønn ved fast avgangsalder) årlig justeres med økende levealder i befolkningen (levealdersjusteringen). Særlig de som ikke kan forlenge yrkesløpet har dermed utsikt til å få en pensjonsdekning som ikke kan forsvares i et solidarisk samfunn. Disse er blitt klart færre enn tidligere, men oljenedturen har vist at flere blir utsatt i nedgangstider og når nedbemanningen rammer. Regjeringen innførte nylig også full levealdersjustering på uføretrygdedes alderspensjon, slik at de i framtida ikke får noen kompensasjon for kravet om stadig lengre yrkesdeltakelse.

Utviklingen er illustrert ved et standard forenklet regnestykke for endringen i pensjonsnivå det neste tiåret. Det illustrerer at Folketrygd (FT) og AFP faller i størrelsesorden 15-20 pst i løpet av en tiårsperiode i forhold til dagens nivå på ca 250 000¹. For uttak ved 63 års alder er nedgangen ca 15 000 kroner mindre.

¹ Vi sammenlikner nivå for hhv 1953- og 1963-årgangen i lønnsjustert kroneverdi. Vi sammenlikner nivå for hhv 1953- og 1963-årgangen i lønnsjustert kroneverdi. 40 år opptjening. Forskjell på nivå etter regler i hhv 2014 og 2025 (hhv årgang 1953 og 1963)

En annen måte å si det på er at en i tabellen beregner virkningen av levealdersjusteringen (LAJ) fra 2015 etter overgangsordningen for årskullene fram til 1953. Denne får nå gradvis fullt gjennomslag fram til 1963-årgangen.

Tallene viser også at ny tjenstepensjon på minstenivå (OTP) bare i liten grad motvirker FT/AFP-nedgangen på ca 50 000 når vi ser på samlet pensjon. Det skyldes to forhold:

- at minsteordningen er beskjeden
- det tar tid (30-40år) å tjene opp i en fondert ordning

Vi har her regnet om minsteordningen til livsvarig pensjon (som øker til ca 9 000 kr). I praksis vil den normalt tas ut i årsbeløp som tilsvarer 20 000 (en femdel av G); dvs i fire år for 1953-årgangen og i 8-9 år for 1963-årgangen.

Om en skulle få fullt gjennomslag for kravene ved 2016-oppgjøret (opptjening på all lønn fra første dag) vil heller ikke det bidra med mer enn ca 500 kr i årlig pensjon; voksende f eks til det tredoble i 2035.

Endring i pensjon før skatt ved uttak 62 år fra 2015 til 2025

Grovt regneeksempel for industriarbeiderlønn. Faste lønnskroner 450 000 i 2015

Totalt	kr -50 000
FT	-41 000
AFP	-13 000
OTP (påbegynt i 2006*) Livsvarig	+4 000
I praksis ytelse på 20 000 som øker fra 4 til 8 års varighet i 2025	

* Ordningen med 2 pst innskudd og avkastning lik lønnsvekst.

Nivået på pensjonen i dette beregningseksemplet vil ligge på drøye 200 000 (2015-lønnskroner). De som ikke har reell mulighet til å forlenge yrkesløpet etter 62 år kan fortsatt bli en betydelig gruppe. I tillegg til de som avslutter ved 62 år, har vi en betydelig gruppe uføretrygdete som også omfattes fullt ut av levealdersjusteringen, og som vil havne godt under 200 000 selv om de lenge jobbet i en AFP-bedrift.

For de som har senere pensjonsuttak enn 62 år blir nedgangen i pensjon klart mindre.

Endring i pensjon før skatt 2015-2025 (forskjell hhv1953- og 1963 årgang)

62 år	-50 000
63 år	-36 000
65 år	-8 000
67 år	+28 000

En må med disse tallene utsette uttaket med rundt tre år for å oppveie virkningen av økt levealder mellom 2011 og 2025. For uttak ved 66 eller 67 år blir nivået høyere i 2025 enn i 2015.

Ved vurdering av pensjonsnivået målt mot lønn som yrkesaktiv bør det hensyntas at skatt på pensjon er lavere enn på lønn. Det betyr at pensjonsnivået etter skatt (som bidrar til den disponible inntekt) er ca 10 prosent høyere som andel av lønn etter skatt. Hvis nivået før skatt er 54 prosent i 2015, heves det til ca 65 prosent regnet etter skatt. Forskjellen i pensjonsdekning regnet hhv før og etter skatt er mindre for høyere pensjoner.

Andelen deltidsarbeidende har over tid gått ned i norsk arbeidsliv, men fortsatt er det mange arbeidstakere – hovedsakelig kvinner – som ikke får anledning til å arbeide heltid. Deltidsarbeid svekker den enkeltes muligheter til å forsørge seg selv, både som yrkesaktiv og som pensjonist.

Problemet med tap av retten til tidliguttak som følge av deltidsarbeid har blitt noe redusert. Terskelen har imidlertid blitt hevet i det siste som følge av stortingsflertallets justeringer av minstepensjonen. Deltid er en særlig utfordring i tjenstepensjonene, mens selve opptjeningen er sikret bedre i både AFP og Folketrygd.

4. Kort om de enkelte ordningers utfordringer

Pensjonen vil for de fleste bestå av en kombinasjon av:

- alderspensjonen i Folketrygden
- tjenstepensjoner man har hatt gjennom ulike arbeidsforhold
- AFP

Figuren viser det typiske bildet av pensjon etter et langt arbeidsliv i privat sektor og slik det har vært foreslått også for offentlig sektor. Alderspensjonen fra folketrygden er den som betyr mest for folk med normale lønnsinntekter. De fleste vil ha bidrag fra flere av systemene; noen kun fra Folketrygden.

For den enkelte er det viktigst hva den samlede pensjon blir og at den fremstår mest mulig oversiktlig. LOs mål for pensjonsnivå er knyttet til summen av de tre til sammen. Men vi må også legge vekt på den enkelte ordningens utfordringer. Med den store reformen av Folketrygden, tilpasningen av AFP og et svekket, oppstykket og mer ustabil system for tjenstepensjon har det blitt vanskeligere for den enkelte å forstå sin framtidige pensjon. Det betyr ekstra usikkerhet for sparebeslutninger og planlegging av yrkes- og livsløp. Dette problemet vil forsterkes en tid framover p.g.a alle overgangsordningene.

a) Alderspensjon i Folketrygden (FT)

I tillegg til den økonomiske betydning har Folketrygden den store fordel sammenliknet med andre pensjonsordninger at:

- Jobbytter er helt uten problemer
- All arbeidsinntekt (under 7,1 G) er pensjonsgivende, uavhengig av arbeidstid og type arbeidsforhold

Stortinget vedtok i flere omganger en reform med utgangspunkt i nivået i den gamle ordningen; tilsvarende rundt 50 prosent av tidligere lønn for full opptjening på en industriarbeiderlønn.

Samtidig ble alder for pensjonsuttak strukket ut til hele aldersspennet 62-75 år. Prinsippene innebærer sterk premiering av lang yrkeskarriere og enda mer: sen uttaksalder. Samtidig kan pensjon og lønn kombineres uavhengig av hverandre.

Denne innretningen aktualiserer særlig to problemstillinger:

- Pensjonsnivået når levealderen øker
- Fordelingen mellom ulike yrkesgrupper, jf. pkt. 2 og 3

Det dominerende element i begrensningen i utgiftsveksten er at økt levealder (for gjennomsnittet i befolkningen) skal slå ut enten i senere pensjonsuttak eller i redusert pensjon. For staten skal dette innebære at pensjonsutgiftene vil bli de samme enten levealderen øker eller ikke. Og gjennom økt sysselsetting som reformen stimulerer til, vil statsfinansene bli sterkere også ved at skatteinntektene øker.

Hovedproblemet er at levealdersutviklingen er blitt mye sterkere enn forutsatt ved starten av reformarbeidet og at sysselsettingssituasjonen er blitt vanskeligere som følge av finanskrisen, oljedetour og den økte lavlønnskonkurransen fra utlandet.. Dette medfører at pensjonene blir lavere og at statsfinansene blir dårligere enn forutsatt. Ulikheter i levealdersøkning må studeres nøye ved evalueringen

b) Det som er avtalefestet; AFP

AFP-ordningen i privat sektor er bygget opp nær Folketrygden og har de samme gode egenskapene knyttet til administrativ effektivitet, at all arbeidsinntekt teller og er uproblematisk ved jobbytte så lenge det skjer innen avtaledекket privat sektor.

Den har imidlertid mer kortsiktige problemer som må løses. En betydelig del av arbeidstakerne går glipp av dette vesentlige pensjonselementet om de er ansatt "på feil sted" ved 62 års alder. Om de ikke er i AFP-dekket bedrift i de tre siste år før uttak, hjelper det ikke at det er betalt AFP-premie i mange år hvis:

- De er blitt uføre
- De har mistet jobben i en bedrift med tariffavtale på slutten av sin yrkeskarriere
- De har skiftet til jobb i offentlig sektor eller annen virksomhet uten privat AFP

AFP-ordningen bidrar til at flere kvalifiserer for tidliguttak. Et regelverk for kvalifisering som stiller krav til at en jobber i en AFP-bedrift på slutten av karrieren bidrar til å finansiere og forebygger gratispassasjervirksomhet, men medfører også risiko for å falle utenfor ordningen av grunner som den enkelte vanskelig kan kontrollere, som at bedriften omstiller og omorganiserer, eller at den enkelte mister jobben i en AFP-bedrift.

c) Tjenestepensjonene

Tjenestepensjon er et viktig supplement til Folketrygd og AFP. Sammen med FT og AFP er det disse som skal utgjøre 66 % .

Dagens organisering av tjenestepensjoner er best egnet for personer som jobber i samme bedrift hele yrkeslivet og der bedriften har et langt liv hos samme pensjonsleverandør. Systemet for tjenestepensjon er oppstykket, unødig komplisert og dyrt, og dårlig tilpasset et moderne arbeidsliv. Verken samfunnet, bedrifter eller arbeidstakere er tjent med et system der jobbskifter straffer seg.

Utbredelse

I dag er det bare om lag 10 pst av arbeidstakerne som fortsatt opptjener tradisjonelle ytelsesordninger. Om lag 90 pst tjener nå opp innskuddspensjoner. Forsatt er det imidlertid om lag like store premier/innskudd (snaut 25mrd) til begge typer av ordninger. Når det gjelder utbetalinger er ytelsespensjoner fortsatt helt dominerende. I 2015 ble det utbetalt pensjoner på til sammen 18 mrd., mens det fortsatt er under 1 mrd. som utbetales fra innskuddsordninger. Disse ble først opprettet fra 2001, og for alvor etter at lov om Obligatorisk tjenestepensjon, OTP-loven trådte i kraft fra 2006. Ordninger etter hybridloven er fortsatt få, men øker raskt. I mange år framover vil det fortsatt være utbetalinger fra ytelsesordninger og fripoliser som dominerer bildet og folks pensjonsuttak. 2/3 av pensjonskapitalen er nå fripoliser.

Organisering

Utgangspunktet for tjenestepensjonsordningene har vært skattefritakslover under finansdepartementet, organisert på den enkelte bedrift. Dette var tilpasset et arbeidsliv i

en og samme bedrift, og passer dårlig på moderne arbeidsliv fordi opptjeningen avsluttes når den enkelte skifter jobb. Det medfører oppstyking og avbrutt opptjening.

Dagens tjenestepensjoner kommer i økende grad fra fripoliser, som det ikke innbetales penger til for å sikre realverdien. De faller reelt i verdi. Ingen vil motta eller forvalte fripoliser, de er forlatt og sviktet av markedet.

Kundene risikerer nå ikke bare at disse reduseres i realverdi for hvert år, men i tillegg at de kan miste deler av rettighetene gjennom avvikling og insolvens.

Pensjonskassene har håndtert den krevende situasjonen langt bedre. Disse er partsstyrte institusjoner som tar hensyn til alle parter. Deres gode forvaltning trues nå av unødige streng regulering som kan gå på bekostning av fremtidige ytelser. LO har krevd at myndighetene nå tar et ansvar for å rette opp svikten, og i samråd med partene utreder muligheter for å redde pensjonskapitalen og sikre kjøpekraft for de løpende pensjoner

I framtida vil innskuddsbaserte pensjoner overta. Disse skulle sikre verdien uten tap gjennom skifte av arbeidsgiver, men har ikke levd opp til dette.

Arbeidstakerne har ingen muligheter til å kompensere manglende opptjening som følge av lavere avkastning enn forespeilet, og de vil få vesentlig lavere pensjon med en normal arbeidskarriere der en skifter jobb mange ganger i løpet av livet.

Finansdepartementet har på oppdrag fra partene utredet innskuddsordningene.

Utredningen viser at dagens system med pensjonskapitalbevis medfører store tap, der den enkelte overtar kostnader for administrasjon og forvaltning av pensjonen. Antall pensjonskapitalbevis øker med 125 000 i året, langt raskere enn aktive medlemmer.

Utredningen slår fast at systemet fordyrer for bedriften og reduserer pensjonen for den enkelte. Det vil være store gevinster for alle å samle pensjonskapitalen på en enkelt pensjonskonto, og forvalte denne mer kollektivt.

Utredningen "Egen pensjonskonto og andre tilpasninger i privat tjenestepensjon" gir et godt grunnlag for videreutvikling av lov- og regelverket for tjenestepensjon i privat sektor, og har gitt grunnlag for valg av hovedmodell for en egen pensjonskonto. Det er påkrevet å finne modeller som ivaretar oppsamling av pensjonskapital (medregning) og standardløsninger som ivaretar hensyn til rasjonell forvaltning. Videre kan det ikke være lovmessige hindre for at bedrifter og områder som ønsker felles pensjonsordninger å opprette slike. LO ber om at en straks fremmer lovforslag ut fra dette.

5. Utsiktene framover

Gjennom pensjonsreformen har myndighetene med partenes medvirkning sikret en mer bærekraftig pensjon. Folketrygden er dermed befestet som den viktigste brikken i alderspensjonen for norske arbeidstakere.

Staten har hovedansvaret for pensjonssystemet, selv om finansieringen kommer fra ulike kilder. Den bestemmer bidraget fra Folketrygden, den bidrar med penger og regelverk til AFP og er lovgiver for tjenestepensjonene.

Utsiktene for oljeinntekter, velferdsstatens sterkt voksende behov og norsk økonomi ellers tilsier ikke nye store uttellingene over statsbudsjettet til pensjon.

Samtidig er det viktig å unngå at tilliten til offentlige pensjonsløsninger reduseres. I en slik sammenheng vil det være nødvendig å finne gode og omforente løsninger som balanserer belastningen mellom generasjonene, samtidig som vi motvirker en stor grad av privat pensjonssparing som er dyrt og øker forskjellene i samfunnet.

Pensjonssystemer krever et langsiktig perspektiv på innretning, endringer og finansiering. Enhver omlegging krever overgangsordninger der noen elementer kan etableres raskere enn andre. Styrket finansiering i en ordning må ofte skje gradvis gjennom årvisse budsjetter og tariffoppgjør. En må ha planer både på kort og lang sikt.

Gjennom det vedtatte pensjonssystem er det forholdet mellom levealderutvikling og sysselsettingsutviklingen som vil avgjøre pensjonsnivået framover. Gjennom

den vedtatte levealdersjustering og dennes forserte innfasing det neste tiåret vil tidligpensjonsnivået falle med rundt 50 000* (representativt modelleksempel) fram mot 1963-årgangen, ved uendret tidspunkt for pensjonsuttak. Denne mekanismen vil også gjelde videre framover om levealderen fortsetter å stige, om enn svakere.

Sysselsettingsutviklingen for senioren har fram til det siste gjennom en stor engangseffekt av reformen motvirket om lag halvparten av levealdersøkningen. Den positive tendens i sysselsettingsutviklingen er imidlertid svekket. Og det er stor spredning i arbeidstakeres mulighet og praktiske tilpasning av yrkesløpet. For den opprinnelige målgruppe for AFP blir det et betydelig negativt utslag i pensjonsnivå, særlig fram mot 1963-årgangen. Det samme gjelder det betydelige antall reelt uføre før AFP-alderen.

Folketrygdens vedtatte opptjeningsmekanismer gir mindre uttelling enn forutsatt ved reformarbeidet. Det skyldes en kombinasjon av sterkere levealdersutvikling enn forutsatt, men også innsparing i den endelige utforming av regelverket* (overgangen til kapitalbeholdningsprinsippet). Stortingsflertallet har også vedtatt en svekket betydning av yrkesaktiviteten for lavlønte gjennom økte minsteytelser som også øker terskelen for tidliguttak.

Det forsterkende bidrag til pensjon som skjedde gjennom ny obligatorisk minsteordning (OTP) trekker oppover for mange; men i liten grad målt mot justeringene i de større ordningene. Det vil gjelde selv om en også sikrer opptjening for all lønn, i samsvar med fagbevegelsens krav fra hovedoppgjøret 2016. For mange andre kan bidraget fra tjenestepensjonen svekkes som følge av omlegginger og utviklingen i markedet for pensjonskapital.

Både AFP og tjenestepensjonene har lenge vært sårbare for utslag i den enkeltes pensjon som følge av arbeidsmarkedets dynamikk og mangfold. I motsetning til i Folketrygden, der all opptjening sikres bare lønn skattlegges, taper en ofte på jobbskifter, deltidskontrakter og kortvarige arbeidsforhold. Et arbeidsliv stadig mer preget av jobbskifter, migrasjon og mangfold i jobbtilknytning og kontraktsformer forsterker utslagene av dette.

Mens Folketrygden baserer seg på innberettet arbeidsinntekt uansett varighet, tidspunkt og type lønn er dette annerledes i de to andre ordningene som egentlig skal dekke det samme behov. Jobbskifte betyr som regel et større eller mindre tap av pensjon.

LOs mål

I utkastet til handlingsprogram er våre mål formulert på følgende måte:

...”LO vil:

- Arbeide for et fellesfinansiert og fellesskapsstyrt pensjons- og trygdesystem der mottakerne har kontroll over ytelse og forvaltning gjennom demokratiske organer eller tariffavtale.
- Arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn.”...

For LO er det viktig å sikre at 2/3-målet oppnås med livsvarige ytelser og kjønnsnøytrale premier og at de som må avslutte tidligere sikres et nivå minst på linje med pensjonsløsningen fra 2008. Dette må skje som et samlet resultat av en best mulig kombinasjon og samvirke mellom Folketrygden, AFP og andre ordninger i arbeidsmarkedet.

LO s operative mål for pensjonssystemet må derfor være en kombinasjon av

- bedre opptjening i de ulike ordninger
- et mer helhetlig og bedre organisert kollektiv styrt system som også gir ”mer pensjon for pengene”
- avtalestyrte systemer i samvirke med Folketrygden

Det er dette som sammen med fagbevegelsens overordnede mål om full sysselsetting og et likestilt arbeidsliv som vil gi medlemmene trygge og gode pensjoner.

På kort sikt kan de første skritt på veien for styrket opptjening og et bedre integrert system tas gjennom oppfølging av fagbevegelsens krav overfor de private tjenestepensjonene i hovedoppgjøret 2016 og den etterfølgende utredning fra Finansdepartementet².

Samtidig må staten ta et samlet grep for å sikre at den etablerte pensjonskapital i form av fripoliser, pensjonskapitalbevis og løpende ordninger kommer under betryggende forvaltning og verdisikring.

For å sikre oppslutningen om et organisert arbeidsliv må privat sektors AFP videreføres som avtalebestemt ordning. ”Hullene” må tettes for de som etter en lang yrkeskarriere uforskyldt taper sine rettigheter og skifter mellom privat og offentlig sektor.

Stortinget vedtok allerede i 2005 at offentlige tjenestepensjoner skulle tilpasses Folketrygden, uten at dette svekker de offentlige tjenestepensjoner, men slik at de også omfattes av delingstall og ny indeksering. Dette må skje gjennom forhandlinger mellom partene i offentlig sektor.

LO legger til grunn at det fortsatt skal være en felles pensjonsordning i offentlig sektor som innenfor rammene av en påslagsmodell baseres på følgende:

- Kjønnsnøytrale og livsvarige pensjoner
- Reguleringsbestemmelser som i Folketrygden
- Overføringsavtalen videreføres
- En godt tilpasset AFP/tidligpensjonsordning

Parallelt med de kortsiktige grep må en i forbindelse med evalueringen av AFP starte arbeidet med den generelle nivåheving. Dette vil også redusere terskelen for tidligpensjon. Alle skritt må tas i samme retning. Dette bør skje under aktiv medvirkning fra lovgivere og arbeidsgivere, der en fremmer et mer samlet og helhetlig system.

Gjennom pensjonsreformen har myndighetene med partenes medvirkning sikret en mer robust bærekraft i Folketrygden.

Staten har også hovedansvaret for pensjonssystemet som helhet, selv om finansieringen kommer fra ulike kilder. Den bestemmer bidraget fra Folketrygden, den bidrar med penger og regelverk til AFP og er lovgiver for tjenestepensjonene.

Nivåhevingen må skje gjennom et spleiselag der både staten og partene i arbeidslivet bidrar.

² Rapport desember 2016 fra en arbeidsgruppe med deltakere fra Arbeids- og sosialdepartementet, Finansdepartementet og Finanstilsynet

Forslagsnummer: 9602
Fra: Sekretariatet

Næringspolitisk uttalelse

Næringspolitikken skal støtte opp under de brede politiske målene. Arbeid til alle, vekst og velstand. Vi har en rekordhøy arbeidsledighet, og den største endringen ser vi i petroleumsnæringen og de næringer som leverer produkter og tjenester til den. Det som har betydd mest for industriens evne til å overleve og vokse, er knyttet til den norske modellen og lønnsdannelsen. Lønnsveksten har tilpasset seg nye rammevilkår, og dermed har Norges Bank kunnet sette ned renten, slik at alle deler av konkurranseutsatt virksomhet har kunnet dra nytte av gunstig kronekurs. Dette har betydd langt mer enn regjeringens skatteletter. Norge har alle muligheter til å hevde seg i den globale konkurransen. Små lønnsforskjeller bidrar også til at spisskompetansen er relativt billig i Norge. Det er grunnlag for en reindustrialisering av Norge og ny vekst. I årene framover vil vi trenge mye mer samarbeid på tvers av bransjer – både på tvers av industri og tjenestesektoren, mellom og på tvers av ulike industrigrener. Videre blir det viktig å se næringspolitiske rammevilkår, arbeidslivspolitik og utdanningspolitikk i sammenheng for å styrke grunnlaget for både eksisterende og nye arbeidsplasser.

Norge er et lite land med en åpen økonomi i en stadig mer globalisert verden og er mer avhengig av klare og tydelige kjøreregler for handel enn andre og større nasjoner. Derfor er det avgjørende for Norge at vi har handelsavtaler som gir norsk industri og tjenesteproduksjon like vilkår.

Klima

FNs internasjonale klimaavtale fra 2015 pålegger alle land å ta ansvar for å stoppe klimaendringene. Norge må fortsatt være i front for å bidra til at målene nås. Klimautfordringen er global, og nasjonale tiltak for å kutte klimagassutslipp må ha effekt globalt, enten direkte, eller indirekte i form av teknologiutvikling.

Veien til lavutslippssamfunnet er krevende, men det er også store muligheter for norsk arbeidsliv i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Nasjonal klimapolitikk må innrettes slik at den skaper flere arbeidsplasser enn den koster. For å få til dette, kreves tydelig og helhetlig politikk som hindrer økt ulikhet, og sikrer en rettferdig omstilling til et bærekraftig, trygt og inkluderende arbeidsliv. Reelt partssamarbeid, trepartssamarbeid og medvirkning i omstillingsprosesser er en forutsetning for å finne de beste løsningene og skape forankring for nødvendige endringer.

Paris-avtalens understreking av en rettferdig omstilling av arbeidsstyrken med sikring av anstendig arbeid er et resultat av mangeårig arbeid fra fagbevegelsen. Det er viktig at landene nå rapporterer på dette arbeide til klimakonvensjonens sekretariat. Derfor er det viktig at en ny norsk klimalov inneholder bestemmelser om rapportering på hvordan regjeringen har ivaretatt trepartssamarbeid, sosial dialog og deltakelse fra sivilsamfunnet i arbeidet med gjennomføringen av klimamål fastsatt i loven.

CO2 fangst

CO2 fangst og lagring er et nødvendig virkemiddel for å nå klimamålene. Norge har investert i kunnskap om CO2 fangst. Norsk sokkel kan spille en viktig rolle som CO2 lager. Staten må bære transport og lagringskostnadene for fanget CO2 frem til det er skapt et marked for dette. Vi må ha flere fullskala demonstrasjonsprosjekter i drift innen 2022 og realisering av Klemetsrud (avfallsanlegg), Brevik (sement) og Yara (gjødsel) prosjektene.

Digitalisering

Det enorme tempoet som kjennetegner digitaliseringen av arbeidslivets prosesser er

kreven. Det fordrer høy kompetanse og endringsevne og –villighet av alle parter. Men også forståelse for at Norge er et lite land med andre egenskaper enn mange andre. Vi skal gjennomføre endringene innenfor rammen av den norske modellen med trepartssamarbeid.

LO er tilhenger av ny teknologi som gjør næringslivet og offentlig sektor mer effektivt. Innføringen skal skje på en måte som gagnar alle. Digital21, initiert av LO og NHO og drevet av NFD er et eksempel på måten Norge skal håndtere endringene. Ved samarbeid mellom partene, myndighetene, forsknings- og utdanningsinstitusjonene.

Eierskap

Offentlig eierskap sikrer nasjonal forankring og styring av bedrifter som er sentrale for samfunnet. Det er et viktig instrument for å fremme likestilling og integrering, og skal være foregangsselskaper for satsning på lærlinger. Offentlig eide selskaper skal drives på en slik måte at de ikke gir rom for sosial dumping eller arbeidslivskriminalitet.

Lånegaranti for industrien

Det må legges til rette for konkurransedyktige rammebetingelser slik at kapitalmiljøene finner langsiktige industrielle investeringer attraktive. I tider med stor usikkerhet i finansmarkedene øker lånekostnadene. Dette skaper utfordringer for industri som har behov for økte investeringer framover. Et treffsikkert og rimelig insentiv er å etablere en ordning for statsgarantier for låneforpliktelser til industri innenfor reglene i EØS-avtalen. Dette forbedrer låneevnen til industrien, koster samfunnet svært lite samtidig som det kan utløse investeringer på mange milliarder.

Offentlige anskaffelser

Offentlig sektor har et stort ansvar gjennom sine innkjøp for å ivareta ulike samfunnshensyn som å skape arbeidsplasser, bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, sikre innovasjon og ta hensyn til klima- og miljøutfordringer. For å sikre at formålet med offentlige anskaffelser blir nådd er det avgjørende med økt kompetanse og god ledelsesforankring både på lokalt og regionalt nivå. Reglene om krav til seriøs virksomhet, kompetanse, opplæring i prosjektene må omfatte de som mottar offentlige tilskudd, og det må stilles krav i offentlige anbudsrunder i kommuner og fylker om at bedriftene er aktive lærebedrifter.

Forsvar og industrielle samarbeidsavtaler

Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at det norske Forsvaret må ha høy selvforsyningsgrad når det gjelder produksjon og vedlikehold av forsvarsmateriell, som en integrert del av Forsvaret selv, og i form av samarbeidsavtaler med strategisk nasjonal forsvarsindustri. Norge må inngå industrielle samarbeidsavtaler ved internasjonale anskaffelser.

Kraft, verdiskaping

Norge har Europas nest høyeste fornybarandel i forbruket. Husholdningene i Norge har et høyere innslag av strøm i sitt forbruk enn resten av Europa. Vi har bygget opp en konkurransedyktig kraftforedlende industri basert på våre fornybare ressurser. Den nasjonalt viktige vannkraftressursen må utvikles og vedlikeholdes. Opprusting av vannkraftverkene og en skånsom utvidelse må vurderes i sammenheng med flomvern.

Linjenettet må rustes opp slik at prisforskjellene i Norge reduseres. Industrikraftregimet må videreutvikles og vedlikeholdes. Den store fornybare kraftressursen må brukes til å skape ny industri. Det bør utvikles en likeverdig nettariff i regional- og sentralnettet for store forbrukere, lik den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

NVEs varedeklarasjon bør endres til å speile den fysiske leveranse av kraft, og regjeringen bør arbeide for å få fjernet hele ordningen med opprinnelsesgarantier i

revisjonen av EUs Fornybardirektiv. I dag selges garantiene uavhengig av hvor kraften selges. Det innebærer at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser et norsk kraftforbruk der $\frac{3}{4}$ er basert på fossile kilder eller kjernekraft fordi vi ikke har kjøpt garantier for dette forbruket.

Kraftkrevende industri i Norge, slik som aluminiumsproduksjonen, får i dag kompensert for det påslaget i kraftprisen som kommer av effekten av at kraftområdet i Europa ligger i kvotesystemet.

LO mener Norge må arbeide aktivt for at denne ordningen skal fortsette. Norsk kraftproduksjon er i all hovedsak fornybar og den høyere kraftprisen som følge av at den europeiske fossile kraftproduksjonen må betale for CO₂ utslippet bør ikke svekke den norske industriens konkurranseevne. CO₂ kompensasjonsordningen for påslaget i kraftprisene av EUs kvotehandelssystem må fortsette.

Norsk vannkraftproduksjon skal være offentlig eid. Statkraft skal forbli i statlig eie og gjennom staten som aktiv eier være pådriver og kompetanseledende for økt produksjon av fornybar energi.

Petroleum

Norge er en vesentlig energileverandør til Europa. Nær all gassen og oljen blir eksportert til EU. Den norske olje- og gassnæringen sysselsetter rundt 270 000 personer, inkludert leverandører av varer og tjenester. Norge har gjennom 50 års aktivitet bygget opp en kompetansetung og teknologisk ledende leverandørindustri. I tillegg til olje og gass har vi en vesentlig eksport av petroleumsrelaterte varer og tjenester. Den internasjonale omsetningen til norske oljeserviceleverandører var på 190 milliarder i 2015.

Utvikling av ny næringsvirksomhet i havrommet vil bygge videre på de ledende operatørene vi har innen denne industrien, enten det gjelder matproduksjon, energi eller mineralutvinning. Strengt norske krav til produksjonen har medført en satsing på energieffektivisering og nye tekniske løsninger. Denne utviklingen må videreføres og Norge skal være globalt ledende på lave utslipp i produksjonen av olje og gass. Dette krever stabile og forutsigbare rammebetingelser og åpning og utforskning av nye områder.

Fallet i oljeprisen har medført en tøff omstilling i mange bedrifter med oppsigelser og permitteringer. Over 40 000 har mistet jobben i de siste årene. Til tross for dette har norsk industri styrket sin konkurranseevne og reetablert seg som den primære leverandøren til norsk sokkel. De fleste av de større kontraktene de siste årene er gått til norske hovedleverandører.

Norsk sokkel har de høyeste krav til helse miljø og sikkerhet i verden. Trendene på sikkerhetsmålene har imidlertid pekt i feil retning. Denne trenden må snus. Arbeidsplassene i havet skal være trygge arbeidsplasser. Norsk sokkel skal ikke kompromisere på sikkerhetskravene, det er en forutsetning for retten til å operere i Norge. LO krever at myndighetene støtter opp under strenge krav til helse miljø og sikkerhet.

Mineral

For å sikre at Norge skal være et attraktivt land å drive mineralvirksomhet må det legges til rette for bedre ressursplanlegging, mer effektive og forutsigbare planprosesser, samt styrke kompetansen i mineralforvaltningen. Tempoet i kartleggingen av forekomster må økes. Det må etableres et nasjonalt ressurscenter for prospektering i Norge. Svalbard må fortsatt være et levedyktig samfunn, der norsk suverenitet ivaretas. Forutsetningen for dette er at det legges til rette for næringsvirksomhet og en betydelig andel norske statsborgere på Svalbard.

Mat- og drikkevareindustrien

Mat- og drikkevareindustrien er en av de største industrigrenene i Norge med over 49.000 ansatte. LO vil arbeide for en politikk som øker norsk matproduksjon basert på norske ressurser og som øker selvforsyningsgraden. For å nå disse målene må man ha et solid og velfungerende importvern. Handlingsrommet som ligger i internasjonale avtaler må kunne brukes for å nå disse målene. Videre må de ulike ordningene som RÅK, som utjevner forskjellen i råvareprisen i Norge og utlandet, bli opprettholdt for å gjøre det mulig å konkurrere på lik linje mot utenlandsk matindustri.

Matkjedemakt

I Norge er det tre dagligvarekjeder som styrer hele markedet. Behovet for å innføre en "Lov om God Handelsskikk" som var på høring i 2013, er blitt ytterligere forsterket. LO krever at loven må innføres straks og innbefatte et eget handelstilsyn som har sanksjonsmuligheter.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Norge har marine ressurser og arealer som gjør oss til en av verdens største sjømatnasjoner, både i volum og verdi. Fiskeri- og havbruksnæringen er derfor en av Norges viktigste eksportnæringer. Norsk fiskeripolitikk er basert på bærekraftig uttak og produksjon. Næringen bidrar til å sikre bosetting og aktivitet langs kysten gjennom en spredt og variert fiskeflåte, og ved at fisken ilandføres og videreføres. Fiskeriressursene tilhører fellesskapet i Norge og må forvaltes bærekraftig og langsiktig, og i tråd med fiskerilovgivningen sikre at fiskeriene kommer fellesskapet og fremtidige generasjoner til gode, også i form av aktivitet og verdiskaping i kystsamfunnene.

Fiskeripolitikken må også sikre økt bearbeiding og dermed økt verdiskaping, dette gjelder både for hvitfisknæringen og for havbruk. Det må utformes en næringspolitikk som styrker fiskeindustrien.

Et av tiltakene er å bidra til at næringen tilføres råstoff hele året i riktig mengde av god kvalitet. Tiltak som bidrar til dette er bl.a. mer levendelagring, mer fleksibelt kvotesystem, endring av kvoteåret og bonusordninger som fører til levering av råstoff fordelt over året.

Mer av fiske må benyttes i produksjon, og ny bruk av restråstoffet blir en viktig oppgave for forskningsinstitusjonene.

Det bør innføres ressursrente i havbruk og fiskeriene. Hvordan denne skal utformes bør utredes nærmere.

Havbruksnæringa er en næring med vekstpotensial, men en forutsetning for det er at en i samarbeid med myndighetene løser utfordringene med lus, fôr og rømming. Teknologisk utvikling og innovasjon vil bidra til at næringen kan utvikle nye merder som kan løse disse problemene.

Myndighetene må gjeninnføre forskrift som stiller krav til oppdrettsselskapene om blant annet bearbeiding, FoU og trainee- og lærlingeplasser.

IKT-bransjen

IKT-bransjen er utsatt for sterk internasjonal konkurranse. LO er bekymret for at flere og flere virksomheter, også offentlige, velger å outsource utvikling og drift av IKT-systemer. Store oppdrag som er viktige for å utvikle en sterk nasjonal IKT-industri forsvinner ut av landet. Særlig offentlige virksomheter må ta et større ansvar for å utvikle og opprettholde nasjonale kompetansemiljø innenfor IKT-området. Dette er både viktig næringspolitisk og for å ivareta beredskap og kontroll på sentral infrastruktur. Offentlige virksomheter må derfor bidra til å utvikle sterke og levedyktige IKT-miljø, både gjennom å utføre oppgave i egen regi og gjennom en bevisst kontraktspolitikk.

Stedsutvikling

Reiseliv, handel, service og kulturnæringer er næringer som har avgjørende betydning for steders omdømme, trivsel og sysselsetting. Dette er næringer som også bidrar til å tiltrekke seg annet næringsliv. Det må jobbes både næringspolitisk og samfunnspolitisk med disse næringene som gir store ringvirkninger utover sitt virke og bidrar til lønnsomme og levende lokalsamfunn. LO vil gjennom tillitsvalgte og alliansebygging med næringsaktører jobbe for aktiv stedsutvikling med fokus på reiseliv, handel, service og kulturnæringer for å skape levende lokalsamfunn og regional utvikling. Kommunene må få mulighet til å innføre lokalt forankret fellesgodefinansering, for å styrke satsningen på turist- og reiselivsformål.

Landbruk og matproduksjon

En bærekraftig matproduksjon skal sikre beredskap, matsikkerhet og ernæring for alle, uten å redusere muligheten for kommende generasjoner til det samme. Derfor er norsk landbruk viktig i seg selv, men også som begynnelsen på en lang verdikjede innen produksjon av mat og drikke. Framtidens matindustri får økt automatiseringsgrad som krever stadig høyere kompetanse. Det må derfor satses på en høyere andel fagarbeidere og videreutvikling av utdanningsløpene for matindustrien. Importvernet er et sentralt fundament for en sterk norsk mat- og drikkevareindustri. Konkurransesevnen til norsk matindustri må sikres gjennom et velfungerende og forutsigbart importvern på de områder landbrukspolitikken omfavner. At politikk og virkemiddelapparat trygger et aktivt landbruk over hele landet er viktig både for næringsmiddelindustrien, og flere andre sektorer.

Skog og tre

Den skogbaserte verdikjeden kan understøtte utviklingen av en bærekraftig industri. Skog22-utvalgets arbeid må følges opp med tiltak for næringen som bidrar til økt verdiskaping og sysselsetting. Skog- og trenæringen bør gjøres til et nasjonalt strategisk satsingsområde. Målet må være å utnytte næringens muligheter til å bidra til økt verdiskaping og reduserte klimagassutslipp. For å lykkes må næringen videreutvikles gjennom langsiktig samspill mellom næringens aktører, forsknings-institusjoner, myndigheter og andre sterke næringer i Norge.

Forslagsnummer: 9603
Fra: Sekretariatet

Uttalelse om samferdsel

Gode transportløsninger er en forutsetning for høy sysselsetting, god distriktsutvikling og verdiskaping. LO er spesielt opptatt av at transportpolitikken legger til rette for utvikling av trygge og gode arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse, og som ivaretar de ansatte i transportsektoren. En helhetlig samferdselspolitikk der alle transportformene ses i sammenheng må ligge til grunn for utvikling av norsk samferdsel.

Klima

Transport står for over 30 % av norske klimagassutslipp. Transportomfanget er sterkt økende, spesielt i og rundt de største byene. En sterk satsing på kollektive, klimavennlige transportløsninger i og rundt de store byene er en forutsetning for å kutte utslippene fra transport.

Staten og kommunene må inngå forpliktende avtaler om byutvikling og arealpolitikk som støtter opp om statlige investeringer i kollektivtransport, slik at investeringene får større samfunnsnytte og miljøeffekt. En regional plan for areal og transport må ligge til grunn for avtalene.

Kollektivtransport

Det økte transportbehovet, som følge av befolkningsveksten i de større byene, krever en fortsatt sterk satsing på utbygging og drift av kollektive transportløsninger. Det må investeres i utbygging av gangveier, sykkelveier og innfartsparkeringsplasser. For å opprettholde bosetting og næringsvirksomhet, er også distriktene avhengig av en god og offentlig kollektivtransport.

LO vil arbeide for å forbedre anbudsreglene innen kollektivtransporten, slik at de ivaretar grunnleggende lønns- og arbeidsvilkår, miljø og trafikksikkerhet. Tillitsvalgte må sikres innflytelse på utforming av anbudskriteriene, som også må omfatte eventuelle underleverandører. Videre må arbeidsgiveransvaret plasseres hos de som har den faktiske styringsretten over sjåførenes arbeidshverdag. Dette må også gjelde for taxi- og turselskaper som legger inn anbud på skole, syke/handikap kjøring. Ved slike anbud skal en av de landsdekkende bussbransjeavtalene legges til grunn.

Innenfor drosjenæringen er det behov for at det etableres større enheter i tilknytning til formidlingssentralene. Dette vil gi bedre lønns- og arbeidsvilkår for sjåførene og et billigere og bedre tilbud til kundene. Dette må skje gjennom reguleringer innenfor dagens lovverk.

Jernbane

Jernbanen i Norge står overfor store utfordringer, og det er viktig at det nå tas et grunnleggende valg om hvilken rolle jernbanen skal ha i et fremtidig transportsystem. For å nå målene i både samferdsels- og klimapolitikken, vil behovet for en effektiv kollektivtransport og godstransport på jernbane stå helt sentralt. Det må satses betydelige ressurser på jernbanen, for sikre en fortsatt vekst i person- og godsmarkedet, samt gjøre jernbanen til et attraktivt og godt alternativ til privatbil i og rundt byene. Både for gods- og persontrafikken er det kapasiteten i infrastrukturen som legger begrensninger for ytterligere vekst, og dette arbeidet må derfor ha høy prioritet.

En oppsplitting av jernbanesektoren i Norge i mange selskaper, er svært uheldig og vil svekke sektoren over tid. Internasjonale erfaringer konkluderer med at jernbanens kompleksitet medfører at en velfungerende jernbane er avhengig svært tette bånd mellom infrastruktur og trafikk. LO ønsker derfor en annen utvikling av jernbanen enn den konkurranse- og anbudsutsettingen på jernbanen som er iverksatt gjennom jernbanereformen, hvor det tilrettelegges for en massiv konkurranse om offentlige midler og salg av offentlig eiendom og infrastruktur, samt rasering av ansattes lønns- pensjons- og arbeidsvilkår.

Sjø

Klimahensyn gjør at mer av verdens transport må gå sjøveien i fremtiden, samtidig som skipsfarten må redusere utslippene av klimagasser og miljøskadelig NOX. Transport på sjøen bør derfor styrkes gjennom økt offentlig satsing på utvikling av nye miljøvennlige løsninger, nye internasjonale miljøkrav, samt forbedret sikkerhet og beredskap til sjøs.

Offentlige anbud må brukes for å fremme utviklingen av miljøvennlige skip, og virkemiddelapparatet for å fremme teknologiutviklingen. I den forbindelse er det nødvendig med en betydelig modernisering og fornying av skipsflåten i Norge. Samtidig har norske verft ledige ordrebøker og norske energiselskap tilgjengelig lavutslippsenergi som LNG, biogass og hydrogen.

Det må lages en helhetlig tiltaksplan som kan gjennomføre dette uten at det forverrer konkurransesituasjonen for sjøtransporten, og som sikrer arbeidsplasser og utvikler verftsindustrien i Norge.

Stad Skipstunnel har vært under planlegging siden 2012, og LO forventer at utbyggingen starter umiddelbart etter at utredningen er avsluttet.

Godstransport på sjø og jernbane

For at de overordnede målene om å flytte mer godstransport over fra veg til bane og sjø skal oppfylles, må det gjøres betydelige investeringer i infrastrukturen. LO vil arbeide for at mest mulig av godstrafikken flyttes over på jernbane og skip. Det må bygges samlastingsterminaler for å få til en sømløs overgang mellom de forskjellige transportartene. Det er særlig viktig at godsterminalen på Alnabru blir bygd ut med kapasitet for framtidige behov og at det bygges ut banetilknytning til Oslo havn.

Kapasiteten for godstransport på bane må økes gjennom utbygging av dobbeltspor, samt flere og lengre kryssningsspor. Skal mer gods overføres fra vei til sjø, må det være hensiktsmessige havnearealer tilgjengelige, og infrastrukturen til og fra havnene må bygges ut. I den forbindelse er det viktig å unngå at havnearealer og arealene som nyttes til jernbaneformål, samt industriområder tilknyttet disse, omreguleres og nyttes til andre formål.

Det er viktig at arbeidet med å bygge dobbeltspor på Ofotbanen prioriteres for å kunne ta den forventede økningen i godstransport på denne strekningen.

Veg

Vegnettet har stor betydning for å knytte sammen landsdelene, redusere transportkostnader for næringslivet, og er særlig viktig der jernbanen ikke kan dekke behovene. Det er et stort behov for å bygge ut og fornye infrastrukturen og ruste opp vegnettet både i distriktene og i sentrale strøk. Investeringer i veinettet og en bedre veistandard vil føre til økt sikkerhet og lavere drivstofforbruk. For å sikre en rask og effektiv utbygging av større prosjekter er det en forutsetning at sammenhengende prosjekter fullfinansieres, og at det fastsettes en dato for ferdigstilling.

Vedlikehold, oppgradering og skred- og flomsikring av vegnettet er viktig for å få til en mest mulig effektiv vegbasert gods- og persontransport. Det er fortsatt mange rasutsatte områder, og det må satses videre på rassikringstiltak som bidrar til å spare liv og helse, samt tap av materielle verdier. Det må jobbes aktivt for færre ulykker og skadde på norske veier, bla. gjennom midtdelere i veinettet, gjennomgående gang- og sykkelstier og trygge krysningspunkt.

Godstransport på vei

Utenlandske selskaper som konkurrerer om grensekryssende transportoppdrag på helt andre vilkår enn de norske selskapene er økende. I en slik konkurranse taper de norske selskapene både på vei, bane og sjø mot den utenlandske tungtransporten. Også den innenlandske transporten overtas i større grad av utenlandske selskaper gjennom kabotasjeoppdrag og kombinerte transporter. Allmenngjøringen av tariffavtalene for godstransport og turkjøring med buss, er viktig for å ivareta norske arbeidsplasser og norsk transportnæring. LO krever at kontrolletatene får tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre kontrolltiltak som er nødvendig for at allmenngjøringsbestemmelsene skal ha virkning og sikkerheten ivaretas. Det må utvikles strategier for effektiv bekjempelse av sosial dumping også i internasjonal og kombinert transport. Det er uakseptabelt at for eksempel godstransport fra Gøteborg til Norge lovlig kan utføres på tredjelandets lønnsnivåer.

Det må etableres et klart og entydig regelverk for kabotasjekjøring for persontransport, lik det som er for godstransport. Konsekvensen av manglende regelverk er at antall norske busser reduseres, noe som på sikt vil gå utover beredskapen, som f.eks. buss for tog og andre beredskapsoppdrag.

Utbyggingen av døgnhvileplasser for tungtransporten må gjennomføres minimum i henhold til Nasjonal Transportplan 2014 - 2023.

Luft

Luftfarten er av stor samfunnsmessig betydning for Norge, og en viktig næring som sikrer trygg og effektiv infrastruktur, skaper arbeidsplasser – direkte og indirekte, sikrer bosetting og gir økonomisk vekst. Dagens luftfart er en globalisert og svært konkurranseutsatt industri. Veksten i luftfarten vil føre til økte klimautslipp, og tiltak som begrenser utslipp må derfor stimuleres. Det må også utvikles og tas i bruk ny teknologi for å innføre fornybart drivstoff til luftfarten, samt forbedre kapasiteten for produksjon og distribusjon ved at det legges til rette for etablering av produksjonsanlegg med tilstrekkelig produksjonsvolum i nær tilknytning til de største lufthavnene.

Regelverket for sivil luftfart er i stadig større grad styrt av EU, og norske myndigheter må aktivt delta i arbeid og prosesser i internasjonale organisasjoner for å utvikle et regelverk som like konkurransevilkår og forhindrer at flyselskap kan ta i bruk kreative forretningsmodeller, som kjennetegnes av oppsplitting av selskaper, atypiske ansettelsesmodeller, skatteplanlegging, omgåelse av sosiale ordninger og arbeidsavtaler med dårligere vilkår. En fortsatt fragmentering svekker både det organiserte arbeidslivet og det sosiale fellesskapet, og kan i verste fall true flysikkerheten.

Norsk luftfart har vært preget av en sterk sikkerhetskultur hvor den norske modellen har vært, og er en bærebjelke i sikkerhetssamarbeidet i luftfarten. Dette arbeidet må vi videreutvikle. Det er viktig at det sikres nasjonal kontroll med samfunnskritiske områder som luftambulansetjenesten og helikoptertransporten på norsk kontinentalsokkel gjennom krav om norsk driftstillatelse for operatører av disse tjenestene.

I et globalisert luftfartsmarked må norsk luftfart gis gode rammebetingelser, bærekraftige vekstmuligheter og rettferdige konkurransevilkår som samtidig ivaretar arbeidstakers rettigheter. Det må tas grep om utviklingen av norsk luftfart gjennom å sette ned et bredt partssammensatt utvalg som skal gi grunnlag for en stortingsmelding om helhetlig nasjonal luftfartsstrategi.

Det er et stort behov for å styrke rekrutteringen til luftfartsbransjen. Det må legges til rette for en fagutdanning av kabinpersonale, styrking av studiefinansieringsordninger og det offentlige utdannelsessystemet for piloter, for blant annet å forhindre et «pay-to-fly»-system i luftfarten der piloter må betale arbeidsgiver for å oppnå nødvendige antall flytimer.

Avinormodellen må beholdes for å drifte og videreutvikle lufthavnene i hele landet. I tillegg er nødvendig å få båndlagt arealer til en 3. rullebane på Gardermoen umiddelbart, for å sikre nødvendig kapasitet i framtiden.

Forslagsnummer: 9604

Fra: Sekretariatet

Maritim aktivitet – uten sosial dumping

Norge er verdens fremste havnasjon. I møtet med, og i mestringen av havet, har Norge utviklet kompetanse og næringer som i dag er i verdensklasse. Sjømatnæringen, skipsfart, offshore olje- og gassvirksomhet, sysselsetter hundretusenvis av nordmenn, og bidrar med en verdiskaping som gjør det mulig å ha et av verdens høyeste velferdsnivå. Norge skiller seg fra de fleste andre land ved at vi har en vesentlig del av verdiskaping og sysselsetting i havrelatert næringsliv.

Realisering av fremtidig verdiskaping i havrommet enten det gjelder mat, energi eller mineraler krever en aktiv og fremoverlent politikk. Skipsfarten er en av Norges eldste næringer i havrommet. Den er utsatt for en sterkt internasjonal konkurranse.

Konkurransen tvinger mange rederier til å ta valget mellom å tape i konkurransen eller å flagge ut skipene og skifte ut det norske mannskapet. Vi ser stadig at norske rederier flagger ut sine skip eller skifter til det norske internasjonale registeret. Formålet med flaggbytte er å redusere mannskapskostnadene.

På land er det gjennomført tiltak for å sikre en lønn som gjør det mulig å leve i Norge. Et lønnsnivå langt under gjeldende tariffavtaler kalles sosial dumping. På havet er det fritt frem for norske og utenlandske rederier å operere med lønnsnivå som er tilpasset levekårene i helt andre verdensdeler. Dette gjelder selv om skipet hovedsakelig opererer i norske farvann.

En aktiv satsing på havrommet er avhengig av at vi bibeholder og utvikler kompetansen som den maritime næringen representerer. Kompetansen til norske sjøfolk er en del av fundamentet for utviklingen i den maritime næringen. All aktivitet i havrommet vil være avhengig av at vi utvikler og drifter skip som skal utføre eksisterende og nye oppgaver.

LO vil ha en verdiskaping i havrommet som baserer seg på norske lønns- og arbeidsvilkår. Vi må sørge for at sjøfolk med bosted i Norge kan velge en arbeidsplass til havs. Vi må hindre en situasjon der det er en valgmulighet å skifte til lønnsnivå og arbeidsbetingelser fra andre verdensdeler.

I offentlige innkjøp må det stilles krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i all transport i Norge som er knyttet opp til prosjekter.

Det må utredes om det gjennom tildeling av lisensene kan kreves norske lønns- og arbeidsvilkår for skipstjenester på norsk sokkel.

Norske redere kontrollerer en stor handelsflåte. Den er de siste 40 årene i stor grad flagget med bekvemmelighetsflagg. Antallet norske sjøfolk er i sterk tilbakegang i handelsflåten.

En varig erkjennelse av betydningen av en stor norsk handelsflåte vil være avhengig av at denne næringsvirksomheten skaper verdier og arbeidsplasser for landet. Det er godt dokumentert at den kompetansen sjøfolk opparbeider på havet har betydning for utstyrsleverandørene i den maritime sektoren.

Vi må ha ordninger som bidrar til at også norske sjøfolk kan ha en jobb på verdenshavene og høste erfaringsbasert kompetanse.

Forslagsnummer: 9605
Fra: Sekretariatet

En sterk offentlig sektor i hele landet

En sterk offentlig sektor er en grunnpilar i den norske modellen og har vært avgjørende for at vi i Norge har skapt et samfunn med relativt små forskjeller. Grunnleggende velferdstjenester og infrastruktur er fellesgoder, og sikres best gjennom offentlig eierskap og drift, demokratisk styring og godt samspill mellom ledere og ansatte.

Sysselsettingen i offentlig sektor utgjorde 30 prosent av den totale sysselsettingen i Norge i 2016. Nesten 2/3 av de offentlig ansatte jobbet i kommuner. Et stort flertall av disse jobber med å levere viktige tjenester til lokalbefolkningen. Statlige ansatte jobber i for eksempel i NAV, skattekontorer, forsvaret og universiteter og høyskoler. Statlige arbeidsplasser er spredt over hele landet.

Offentlig og privat sektor er gjensidig avhengige av hverandre for å fungere. Velferdsstaten sikrer lik rett til utdanning, helse- og andre velferdstjenester, og legger gjennom det til rette for at privat sektor skal kunne utvikle seg. Veier, jernbane, strømmnett, flyplasser og bredbånd er viktig infrastruktur som best organiseres gjennom fellesskapsløsninger, og som er avgjørende for næringsutvikling i hele landet. Offentlig sektor legger til rette for at folk kan kombinere arbeid og omsorgsoppgaver. Dette fremmer likestilling og mer rettferdig fordeling.

En god offentlig forvaltning er en forutsetning for befolkningens tillit til velferdsstaten. Angrep på statlige arbeidstakers rettigheter, slik som det nye forslaget til endring av tjenestemannsloven, gir mer ustabile og utrygge arbeidsforhold i staten og svekker forvaltningen og dets utøvelse av myndighet. LO kan ikke akseptere endringer som vil svekke forvaltningens faglige og politiske uavhengighet.

Felleskapstjenestene må som hovedregel drives av det offentlige

Det er bred oppslutning om en sterk offentlig sektor i Norge. Samtidig utfordres velferdsstaten av kommersialisering og krefter som ønsker økt privat profitt fra drift av offentlig finansierte tjenester og infrastruktur.

Denne utviklingen har ført til at offentlige midler som skulle gått til barnehage, skole, barnevern, sykehus, omsorg og andre offentlige oppgaver ender opp som privat profitt. Forskning viser at dette skjer på bekostning av ansattes lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår.

LO mener at offentlige tjenester i all hovedsak må drives i offentlig regi. Også i årene framover vil det imidlertid være nødvendig at det offentlige samarbeider med ideelle og ikke-kommersielle aktører. Dette gjelder for eksempel innenfor attføring, barnevern, barnehager og omsorg. En forutsetning er at tilbyderne har fast ansatte medarbeidere med skikkelige lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår. Vi ønsker ikke en kommersialisering av grunnleggende velferdstjenester.

Barnehagesektoren og barnevernsinstitusjoner er de velferdsområdene der kommersielle aktører har fått sterkest fotfeste. I mange tilfeller kanaliseres profitten til skatteparadiser. LO mener målet må være å vri eierskap og drift av barnehager og barnevernsinstitusjoner til det offentlige, der det kan være et visst innslag av ideelle aktører. For å få dette til, må det utvikles en bred politisk enighet om politiske løsninger som står seg over tid. Som et første skritt på veien, må det settes ned et offentlig utvalg som utreder måter vi kan sikre at offentlige bevilgninger til barnehager, barnevernsinstitusjoner og andre offentlige velferdstjenester brukes til å sikre de gode tjenestene, ikke til privat profitt.

Styrk felleskapets sykehus

LOs mål for sykehuspolitikken er å sikre alle som trenger det helsetjenester i verdensklasse. Det skal være folks helsetilstand som avgjør hvilket tilbud man får, ikke bakgrunn, økonomi eller bosted.

Dagens Høyre og Frp-regjering har gjennomført en rekke tiltak som truer vår felles helsetjeneste. Fritt behandlingsvalg, som åpner for et frislipp av private aktører finansiert av de offentlige sykehusene, nøytral moms og bruk av OPS er noen eksempler.

Vi vil styrke felleskapets sykehus. Vi vil fjerne ordningene med fritt behandlingsvalg og nøytral moms. Drift av sykehusene må som hovedregel skje i egenregi, for å sikre kvalitet og kompetanse. Ved eventuell konkurranseutsetting må det settes som vilkår at dette ikke kan gjennomføres dersom det gir de ansatte dårligere pensjonsordning, eller dårligere lønns- og arbeidsforhold jfr. ILO-konvensjon 94 om arbeidsklausuler i offentlige arbeidskontrakter.

Vi vil styrke den politiske styringen, fagligheten og tilliten til sykehusene våre. Gjennom å bedre den demokratiske forankringen sikrer vår sykehuspolitikk tjenester som kommer fellesskapet til gode.

Tillitsmodell

De siste tiårene har ideer basert på markedsstyring lagt viktige premisser for endringer og styringsreformer i offentlig sektor. Sentrale elementer har vært utskilling og oppsplitting av virksomheter, å skille mellom “bestiller” og “utfører”, økt konkurranseutsetting og privatisering og detaljert mål- og resultatstyring. Forskning og erfaring viser at dette har vært en feilslått politikk, som svekker kvaliteten i tjenestene, øker presset på lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår og svekker ansattes medbestemmelse.

Nå er tiden inne til å snu tenkningen. Det er behov for styringsmodeller basert på tillit og faglighet. De ansattes kunnskap og kompetanse er offentlig sektors fremste ressurs og må tas bedre i bruk. I stedet for unødvendig måling og kontroll, må ansatte gis økt tillit til å styre sin egen arbeidshverdag. Utviklingen av tjenestene må hele tiden skje med utgangspunkt i behovene til de innbyggerne tjenestene retter seg mot. I tillegg til den folkevalgte styringen, må det legges til rette for bedre samspill med brukere, ledere og ansatte i den enkelte virksomhet.

Målet for en slik tillitsreform må være en sterkere offentlig sektor i hele landet, der utviklingen skjer i samarbeid og samspill med ansatte og brukere. Tillit og faglighet skal ligge i bunn. Vi vil styrke og videreutvikle trepartssamarbeidet og de tillitsvalgte rolle i den faglige utviklingen av de enkelte virksomhetene.

Forslagsnummer: 9606
Fra: Sekretariatet

Internasjonal uttalelse

FNs bærekraftsmål vil være avgjørende for å utvikle og styrke inkluderende og bærekraftige samfunn. Det er viktig at anstendig arbeid er løftet inn som et selvstendig mål. Klima-avtalen fra Paris pålegger alle land et ansvar for å stoppe klimaendringene og Norge må være pådriver for at målene nås. Arbeid er den sikreste veien ut av fattigdom, men fremdeles står altfor mange i verden uten arbeid. Spesielt rammer arbeidsledigheten ungdom i Afrika sør for Sahara, Sør-Asia og de arabiske landene. Unge kvinner har fremdeles den laveste sysselsettingsraten i verden. FNs bærekraftsmål må følges opp for å sikre likestilling, arbeid og like muligheter for alle.

Jobbkvalitet, trygdeordninger og velferdstjenester er under press i mange land. Antallet midlertidige jobber øker. Det samme gjør antallet arbeidende fattig. Hele 46 prosent av alle verdens arbeidstakere jobber i et arbeidsforhold som er preget av uanstendige lønns- og arbeidsvilkår. Gjennom å fremme jobbskaping, grunnleggende arbeidstakerrettigheter, sosial beskyttelse og sosial dialog mellom partene i arbeidslivet bidrar ILOs agenda for anstendig arbeid til å utvikle et godt arbeidsliv og samfunn som inkluderer alle. Fagbevegelsen har fokusert på nødvendigheten av jobbskaping, kamp mot arbeidsledighet, og krav til myndighetene om offensive tiltak for vekst og sysselsetting.

Fagbevegelsen er i mange land under sterkt press. Mange nasjonale myndigheter ser på faglige rettigheter som et hinder for økonomisk utvikling og grunnleggende arbeidstakerrettigheter undergraves. I mange land trakasseres tillitsvalgte og organiserte. Samtidig ser vi en utvikling hvor faglige rettigheter som streikeretten er under press. Den internasjonale faglige samorganisasjonen (ITUC) fremhever i sin årlige rapport at dette er særlig alvorlig for land som Tyrkia, Qatar, Hviterussland, Guatemala, Colombia,

Kina, India og Iran. Internasjonale regler og arbeidsstandarder etablert av ILO er viktige, men blir av mange land systematisk undergravd. LO vil arbeide for å styrke FN og andre internasjonale organisasjoners arbeid for å utvikle, overvåke og håndheve internasjonale lover og regler, med særlig vekt på FNs organisasjon for arbeidslivet, ILO. Vi vil også arbeide for at norske myndigheter styrker arbeidet i ILO og for å fremme ILOs rolle globalt.

Globalisering og økonomisk integrasjon har bidratt til økonomisk vekst og velstand for mange. Vi er i dag tettere integrert på tvers av landegrensene enn tidligere. Dette forutsetter at vi handler og samarbeider basert på avtaler og institusjoner som sikrer rettferdighet og likebehandling. En svekking av det multilaterale systemet vil særlig ramme små og åpne økonomier som Norge.

Den økonomiske veksten har ikke kommet alle til gode og sosiale sikkerhetsnett har blitt svekket. De rikeste har blitt stadig rikere og ulikheten har ført til økende fattigdom. Organisasjonsrett, forhandlingsrett og streikerett er viktige grunnelementer for å sikre omfordeling i samfunn og arbeidsliv. LO krever at norske myndigheter alltid fremmer prinsippene om anstendig arbeid i bistands-, utenriks-, nærings- og handelspolitikken. Arbeidet med rettferdig omstilling må prioriteres for å sikre både arbeid til alle og et bærekraftig og grønnere samfunn. Internasjonal handel bør reguleres gjennom verdenshandelsorganisasjon (WTO), men der hvor Norge velger å inngå bilaterale handelsavtaler vil LO være pådriver for at arbeidstakerrettigheter inkluderes og respekteres i avtalene.

Norske virksomheter må ta samfunnsansvar når de investerer og opererer i utlandet og sørge for anstendig arbeid i hele leverandørkjeden. Det er viktig at flere selskaper inngår globale rammeavtaler og arbeider aktivt for å følge de opp.

De vedvarende konfliktene i Midtøsten og Nord-Afrika har ført til en flyktningkrise i nærområdene og har satt solidariteten på prøve i et Europa som ikke har evnet å samarbeide om løsninger. Mens titusener er på flukt med eget liv som innsats krangles det om hvem skal ta ansvar. Migrasjon som skyldes klimaendringer, arbeidsledighet og fattigdom vil prege Europa i lang tid fremover og vil kreve en mer samlet og solidarisk løsning. Borgerkrigen i Syria har ført til enorme lidelser for befolkningen. Norge og det internasjonale samfunnet må bidra med humanitær hjelp og finne politiske løsninger på konflikten.

Manglende politisk vilje til å løse flyktningkrisen har vært med på å skape grobunn for økt fremmedfrykt. En like viktig forklaring er de økende økonomiske forskjeller og sosial usikkerhet grunnet manglende omfordeling av økonomisk vekst. En situasjon høyre ekstreme og populistiske krefter i Europa kynisk utnytter for økt oppslutning. Politiske partier som fremmer intoleranse og hat har fått økt oppslutning i mange land. LO ser med bekymring på utviklingen og minner om hvilke konsekvenser slike politiske krefter har medført tidligere.

Internasjonal solidaritet og samarbeid er viktig for å styrke fagbevegelsen og fremme arbeidstakernes interesser både nasjonalt og internasjonalt. LO vil fortsette sitt internasjonale engasjement for å bedre arbeidstakernes faglige, politiske og sosiale rettigheter.

Migrantarbeidere er i mange land i en særlig sårbar situasjon. De blir grovt utnyttet og mishandlet. De har sjeldent tilgang til grunnleggende faglige rettigheter som retten til å organisere seg og forhandle. I noen land blir migrantarbeiderne utsatt for regelrett slavearbeid. LO krever at norske myndigheter må utøve press internasjonalt og bilateralt for å bedre forholdene til migrantarbeidere i de land hvor grunnleggende rettigheter ikke respekteres.

De siste årene har det blitt økt fokus på store internasjonale idrettsarrangementer og idrettens ansvar for egne arrangementer. Tildeling av internasjonale idrettsarrangementer medfører ofte store investeringer i infrastruktur og i land som Qatar og Russland blir migrantarbeiderne utsatt for slavelignende arbeidsforhold. Organisasjoner som IOC og FIFA må ta større ansvar for menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. LO vil fortsette samarbeidet med idrettsbevegelsen og jobbe for at de internasjonale idrettsorganisasjonene sikrer etterlevelse av ILO-konvensjoner ved store internasjonale idrettsarrangement.

Fagbevegelsen i Midtøsten og Nord-Afrika står ovenfor betydelige utfordringer. Kampen for å bygge rettferdige, inkluderende og demokratiske samfunn fortsetter. Den frie og uavhengige fagbevegelsen spiller en viktig rolle i disse prosessene. Noe fagbevegelsen i Tunisia er et godt eksempel på og som de fikk Nobels Fredspris for, sammen med arbeidsgiverne og andre fra sivilsamfunnet. LO vil gjennom sitt internasjonale arbeid støtte opp om den viktige nøkkelrollen fagbevegelsen har i regionen. Kvinnene spiller en viktig rolle i mange av disse landene, men opplever at deres rettigheter trues. Regionen utpeker seg med stor grad av kjønnsdiskriminering. LO ber norske myndigheter og virksomheter integrere og fremme likestilling i sitt engasjement i regionen.

Den politiske utviklingen i Tyrkia er svært urovekkende. Tyrkiske myndigheter arbeider for stadig mer kontroll gjennom å angripe demokratiske rettigheter og ytrings- og organisasjonsfrihet. Dette skjer blant annet gjennom masseoppsigelser, arrestasjoner og fengsling av alle de myndighetene mener driver med opposisjonell virksomhet. Fagorganiserte og tillitsvalgte er spesielt utsatt for overgrep. LO vil støtte tyrkisk fagbevegelse og krever at Tyrkia etterlever internasjonale forpliktelser om menneskerettigheter.

Cuba har i mange år vært isolert av USAs blokade, men det har den siste tiden vært positive utviklingstrekk som ser ut til å kunne lede til en sterkere tilknytning til verdenshandelen. En utvikling som kan føre til større velstand, men samtidig økt omstilling i nærings- og arbeidsliv. Cuba går inn i en periode hvor det er viktig med samarbeid med fagbevegelsen i andre land og LO vil fortsette samarbeidet med fagbevegelsen på Cuba (CTC). Tross den positive utviklingen er det usikkert om den nye amerikanske regjeringen vil følge opp og oppheve blokaden helt. LO ber norske myndigheter arbeide for å oppheve blokaden helt og fullt.

Marokko fortsetter okkupasjonen og plyndringen av naturressurser i Vest-Sahara. Eksporten av naturressursene er med på å finansiere, og derigjennom, styrke okkupasjonen. Det Saharawiske folket opplever omfattende brudd på menneskerettighetene. LO ber norske myndigheter arbeide aktivt for at det Saharawiske folket må få avgjøre sin egen fremtid gjennom en folkeavstemming. Norske virksomheter må ikke investere eller drive virksomhet som bidrar til å styrke okkupasjonen.

Det foregår nå en prosess hvor et flertall av verdens land forhandler i FN om et avtaleverk for å forby atomvåpen. Den norske regjeringen har valgt å sette Norge på sidelinjen. LO krever at norske myndigheter deltar og bidrar i arbeidet med å forby det mest destruktive masseødelegglesesvåpenet som finnes.

Norges forhold til Russland preges av skiftende nasjonale og internasjonale utviklingstrekk. Det er viktig at Norges naboskapspolitikk er forutsigbar og langsiktig samtidig med at vi krever respekt for gjeldende internasjonale konvensjoner. LO mener at folk-til-folk samarbeid er viktig for å opprettholde og videreutvikle forholdet mellom landene.

Forslagsnummer: 9607
Fra: Sekretariatet

Palestina

I år er det 50 år siden Israels okkupasjon av Palestina. Israelske myndigheters politikk fratar palestinere grunnleggende menneskerettigheter og undergraver mulighetene for økonomisk utvikling og palestinsk selvstendighet. Blokaden av Gaza, den folkerettsstridige muren gjennom Vestbredden og en aggressiv utbygging av ulovlige bosettinger på palestinsk land hindrer palestinernes frihet til å bestemme over egne liv og naturressurser. Det fører også til en oppsplitting av Palestina som gjør etableringen av en selvstendig palestinsk stat stadig vanskeligere.

Fortsatt lever rundt 3 millioner palestinere som flyktninger i naboland. Et liv som er preget av arbeidsledighet og fattigdom og med få utsikter til et trygt og verdig liv. LO krever at situasjonen for de palestinske flyktningene løses i tråd med FNs resolusjon 194 som slår fast de palestinske flyktningenes rett til retur.

Palestinere behandles som annenrangs borgere, både i landflyktighet, i Israel og i Palestina. De fratas eiendom og blir utsatt for systematisk trakassering, innskrenkninger i bevegelsesfriheten, vilkårlig fengsling og mangel på rettferdig rettergang. Både israelere og palestinere har rett til å leve i fred og sikkerhet, og at både palestinske og israelske myndigheter må slå ned på vold og diskriminering.

Arbeidsledigheten i Palestina er nærmere 30 prosent. Spesielt hardt rammet er ungdom. Et trygdesystem for arbeidsledige eksisterer ikke. Rundt 120.000 palestinske arbeidere jobber i Israel, rundt halvparten illegalt. LO vil fortsette støtten til PGFTU for å ivareta palestinske arbeidstakers rettigheter.

Konflikten mellom Israel og palestinerne er mer fastlåst enn på lenge. En tostatsløsning og gjenoppretting av fredsprosessen er fortsatt løsningen som bør etterstrebes. Dette forutsetter en gjensidig erkjennelse og vilje til fredelig sameksistens. Israel fører en politikk som er i ferd med å umuliggjøre en slik løsning. Det internasjonale samfunn må legge nødvendig press på Israel slik at en tostatsløsning kan bli realisert.

LO ber norske myndigheter om å anerkjenne Palestina som egen stat innenfor grensene av 1967. Den norske regjeringen må videre arbeide for at FN åpner for fullt palestinsk medlemskap. En anerkjennelse av Palestina vil styrke palestinernes forhandlingsposisjon og bidra til at en tostatsløsning kan bli mulig.

Israels blokade av Gaza har pågått siden 2007 og Israel har gjennomført tre større invasjoner av Gaza siden starten av blokaden. Den siste i 2014 førte til enorme ødeleggelser. 100 000 fikk ødelagt hjemmene sine og over 60 000 er fremdeles hjemløse, tilgang til vann og strøm er kritisk og arbeidsledigheten er nærmere 60 prosent blant de unge. Blokaden har med strenge import- og eksportrestriksjoner, hindret økonomisk utvikling og medført store lidelser for befolkningen. LO krever at blokaden av Gaza oppheves.

LO krever at Israel avslutter okkupasjonen av Vestbredden og avvikler bosettingspolitikken som innebærer en de facto annektering av okkuperte områder. LO krever videre at Israel umiddelbart etterlever FNs resolusjon 2334 fra 2016 om full byggestans i de ulovlige bosetningene på den okkuperte Vestbredden. Israel må umiddelbart starte en tilbaketrekning av de ulovlige bosetterne i henhold til Genève-konvensjonen som forbyr forflytning av sivilbefolkningen til okkuperte områder.

Israels rivning av palestinske bygninger har økt dramatisk. Bakgrunnen er at mange

palestinere har bygget uten tillatelse fordi de nesten aldri innvilges byggetillatelse i Øst-Jerusalem og i det såkalte C-området, som utgjør 60 prosent av Vestbredden. Tusenvis av palestinere lever med trussel om å få sine hjem revet og mange, særlig beduiner, står i fare for tvangsforflytting.

Okkupasjonen er med på å finansiere og dermed styrke Israels økonomi og politikk ovenfor palestinerne. Import av varer fra de israelske bosettingene og industrisonene på Vestbredden må forbys. Norske myndigheter bør ta initiativ til en internasjonal boikott av slike varer. LO ber norske myndigheter om å sikre at statens pensjonsfond og norske selskaper ikke styrker okkupasjonen gjennom handel med og investeringer i selskaper som har eller bidrar til aktiviteter på okkupert område.

De maritime grensene for sokkel og havområder i det sør-østlige Middelhav, herunder områdene utenfor Israel og Gaza, er uavklarte. Norge og norske oljeselskap må ikke delta i samarbeid med Israel som har som formål å utvinne olje og gass i uavklarte eller omstridte områder.

LO oppfordrer norske forbrukere til å handle palestinske varer for å bidra til økonomisk utvikling i Palestina.

LO fordømmer at den israelske nasjonalforsamlingen har vedtatt en lov som forbyr innreise for personer som oppmuntrer til økonomisk, kulturell eller akademisk boikott av Israel eller områder under israelsk kontroll. Dette er et angrep på ytringsfriheten og folks demokratiske rettigheter.

Forslagsnummer: 9608
Fra: Sekretariatet

Kongressbevilgninger 2017 - 2021

Kongressen bevilger til:

Arbeiderbevegelsens Rus- og Sosialpolitiske Forbund (AEF) 110 000

Norsk Sangerforbund 110 000

Norges Bedriftsidrettsforbund 110 000

Norsk Pensjonistforbund 110 000

Res Publica 200 000

Manifest 200 000

Beløpene er per år i kongressperioden.

Kontingenten til Internasjonal Faglig Solidaritet (IFS) fastsettes til kr 900 000 per år i kongressperioden

Kongressen bevilger følgende engangsbeløp

Norsk Folkehjelp 250 000

Nei til Atomvåpen 100 000

**PÅ
DIN
SIDE**